

ЛОКАЛНИ
АКЦИОНИ ПЛАН
ЗА СОЦИЈАЛНО
УКЉУЧИВАЊЕ
РОМА И
РОМКИЊА У
ОПШТИНИ
ПОЖЕГА

2025-2027

САДРЖАЈ

1. УВОД.....	5
1.1 Методологија и спровођење процеса консултација.....	6
2. СТРАТЕШКИ И ИНСТИТУЦИОНАЛНИ ОКВИР НА МЕЂУНАРОДНОМ, НАЦИОНАЛНОМ И ЛОКАЛНОМ НИВОУ	8
2.1 Усклађеност ЛАП-а са међународним и националним стратешким и правним оквиром	8
2.2. Локална планска документа и јавне политике	9
2.2.1 Ефекти досадашње реализације локалних јавних политика у области инклузије Рома и Ромкиња у Пожеги	9
2.3. Локални институционални оквир у области социјалне инклузије Рома и Ромкиња	10
3. АНАЛИЗА СТАЊА	11
3.1 Општи подаци о ромској националној мањини.....	12
3.2 ОБРАЗОВАЊЕ.....	13
3.2.1 Предшколско образовање	13
3.2.2 Основно образовање	14
3.2.3 Средње, више и високо образовање	15
3.2.4 Локалне политике и праксе у области образовања	16
3.3 ЗАПОШЉАВАЊЕ.....	17
3.3.1. Локалне политике и праксе у области запошљавања	18
3.4 СТАНОВАЊЕ	20
3.5 ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА.....	22
3.6 СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА	23
3.6.1 Локалне политике и праксе у области социјалне заштите.....	24
3.7 БОРБА ПРОТИВ ЦИГАНИЗМА И ДИСКРИМИНАЦИЈЕ	26
3.8 ПАРТИЦИПАЦИЈА.....	29
4. SWOT АНАЛИЗА	30
4.1 ОБРАЗОВАЊЕ	30
4.2 ЗАПОШЉАВАЊЕ.....	31
4.3 СТАНОВАЊЕ	32
4.4 ЗДРАВЉЕ.....	33
4.5 СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА	33
4.6 БОРБА ПРОТИВ ДИСКРИМИНАЦИЈЕ И ЦИГАНИЗМА	34
4.7 ПАРТИЦИПАЦИЈА.....	35
5. ДЕФИНИСАЊЕ ЖЕЉЕНЕ ПРОМЕНЕ	36
6. ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ И МЕРЕ	37
7. АКЦИОНИ ПЛАН.....	41
8. ОКВИР ПРОГРАМСКОГ БУЏЕТА АКЦИОНОГ ПЛАНА ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ЛАП-а....	71
9. ОКВИР ЗА ПРАЋЕЊЕ, ВРЕДНОВАЊЕ УЧИНКА И ИЗВЕШТАВАЊЕ О СПРОВОЂЕЊУ ЛАП-а.....	80

УВОДНА РЕЧ ПРЕДСЕДНИКА ОПШТИНЕ

Усвајање “Локалног акционог плана за социјално укључивање Рома и Ромкиња у општини Пожега за период од 2025. до 2027. године” део је активности локалне самоуправе у правцу стратешког планирања потреба и интереса наших грађана из ромске заједнице. Локална самоуправа је, у складу са Уставом Републике Србије и политиком Владе Републике Србије, у обавези да обезбеди једнаке могућности за унапређење квалитета живота свих грађана. Поштовањем основних људских права, омогућавањем учешћа маргинализованих група у друштвеном, политичком и културном животу доприноси се целокупном инклузивном расту Републике Србије.

Овај акциони план почива на примени релевантних међународних и националних документа, анализи стања, проблема и потреба припадника ромске популације на подручју општине Пожега. У складу с тим, Локални акциони план за унапређење положаја Рома и Ромкиња обухвата област образовања, запошљавања, становања, здравствене и социјалне заштите. Документ је настао уз координисани рад представника локалне самоуправе, образовних установа са територије општине Пожега, Ромског центра Пожега, Центра за социјални рад, Националне службе за запошљавање филијала Пожега, Спортско-културног центра Пожега итд.

Израдом локалног акционог плана створени су услови да се сви проблеми ромске популације на територији општине Пожега решавају плански, у складу са идентификованим потребама корисника на различитим нивоима, кроз примену реалних, одрживих и систематских мера и на основу прецизног дефинисања приоритетних циљева и постојећих ресурса. Намера локалне самоуправе је да реализацијом ЛАП-а, кроз сопствена планирана улагања и удруживањем са средствима из других извора, допринесе смањењу сиромаштва и сузбијању дискриминације Рома и Ромкиња у општини Пожега и изгради амбијент за унапређење укупног живота наших суграђана из ромске заједнице.

Општина Пожега овим документом изражава пуну спремност за реализацију пројеката и планова који су представљени у посебним циљевима ЛАП-а. Документ представља план активности и мера које треба спроводити у предвиђеном временском оквиру, како би се побољшао положај припадника ромске националне мањине. Уједињавањем свих релевантних актера у локалној заједници, створена је могућност за координацију и активно праћење решавања проблема, као и за реализацију циљева ЛАП-а. Кроз дефинисане механизме пратићемо реализацију мера које треба да допринесу остварењу циљева, које је овај документ поставио.

Председник општине Пожега

Ђорђе Никитовић

ЛИСТА СКРАЋЕНИЦА

АП	Акциони план
ДЗ	Дом здравља
ЕД	Електродистрибуција
ЕУ	Европска унија
ЈЛС	Јединица локалне самоуправе
ЈКП	Јавно комунално предузеће
КЗМ	Канцеларија за младе
ЛАП	Локални акциони план
ЛКТ	Локално координационо тело за социјално укључивање Рома и Ромкиња
МТ	Мобилни тим за социјално укључивање Рома и Ромкиња
НСЗ	Национална служба за запошљавање
НСП	Новчана социјална помоћ
ОЦД	Организација цивилног друштва
ОШ	Основна школа
ПА	Педагошки асистент
ППП	Припремно предшколски програм
ПУ	Предшколска установа
РЗС	Републички завод за статистику
РС	Република Србија
СКГО	Стална конференција градова и општина
СКЦ	Спортско културни центар
СШ	Средња школа
ФООО	Функционално основно образовање одраслих
ЦК	Црвени крст
ЦСР	Центар за социјални рад

1. УВОД

Роми су једна од најугроженијих друштвених група у нашој земљи, те је циљ Владе Републике Србије да кроз удружени напор читавог друштва унапреди њихов положај како би се смањиле неједнакости које постоје између ромске националне мањине и осталог становништва. До сада је на националном нивоу усвојено више стратешких докумената који су имали за циљ унапређење положаја грађана ромске националности, а последњи такав представља *Стратегија за социјално укључивање Рома и Ромкиња у Републици Србији за период 2022 – 2030.* (у даљем тексту: Стратегија). Национална стратегија обухвата осам приоритетних области инклузије, међу којима су: борба против циганизма¹ и дискриминације, сиромаштво и социјална искљученост, партиципација, образовање, становање, запошљавање, здравље и социјална заштита. Србија се, на свом путу европских интеграција, усвајањем стратешког оквира у овој области придружила земљама чланицама Европске уније (ЕУ), будући да је као основу за израду овог документа користила *Оквир ЕУ за националне стратегије за интеграцију Рома*, који је Европска комисија заједно са Европским парламентом прописала за земље чланице ЕУ. Поред поменутог *Оквира*, ревидирана Стратегија је заснована на важећим стратегијама и прописима којима су уређена поједина питања од значаја за унапређење положаја Рома и Ромкиња у свим областима социјалног укључивања, али и на опредељењу државе да развија програме унапређења положаја Рома и Ромкиња исказаним у *Оперативним закључцима са семинара „Социјално укључивање Рома и Ромкиња у Републици Србији“* (за период 2017–2019. године) и *Акционом плану за поглавље 23*².

Национална стратегија је предвидела децентрализацију послова у вези са инклузијом Рома, те је њоме планирано спровођење великог броја мера управо на локалном нивоу уз наглашавање одговорности локалних органа власти за њихово спровођење. Разлози за ово су бројни. Многе јединице локалне самоуправе (у даљем тексту: ЈЛС) располажу локалним механизмима, као што су координатори за ромска питања, мобилни тимови, педагошки асистенти, здравствене медијаторке итд. захваљујући којима могу лакше да управљају и спроводе инклузивне јавне политике. Такође, *Закон о локалној самоуправи* обавезује ЈЛС да се старају о остваривању људских и мањинских права на својој територији, а остављајући права на образовање, рад, адекватно становање, примарну здравствену заштиту и социјалну заштиту се управо остварује на локалном нивоу - посредством органа ЈЛС или локалних испостава републичких органа. Такође, општине и градови поседују информације са терена о реалним проблемима и потребама ромске популације која живи на њиховој територији, на основу којих могу лакше да планирају и спроводе стратешке мере како би се отклонили узроци отежаног приступа правима и структурног сиромаштва припадника ромске националности. Управо су ово разлози због којих је национална стратегија истакла потребу да локалне самоуправе треба да усвоје локалне јавне политике у овој области, које ће бити усклађене са њиховим реалним локалним економским и социјалним развојем, те да јачају људске ресурсе који ће бити способни да припреме и управљају спровођењем локалних стратегија. Посебна одговорност локалних власти лежи у обезбеђивању средства, како у локалном буџету, тако и из екстерних извора (републички буџет, донаторска средства, ИПА фондови итд.) за успешно спровођење мера социјалног укључивања Рома на својој територији.

Општина Пожега је захваљујући учешћу у пројекту «Подршка одрживим услугама социјалне заштите у заједници и политикама укључивања на локалном нивоу»³ покренула процес

¹ Термин је усклађен са националном Стратегијом и представља посебан облик расизма који је усмерен према Ромима и као такав је препознат у међународним политикама и документима под називом “Antigypsyism”. Више детаља је могуће пронаћи на следећим линковима: <https://www.coe.int/en/web/roma-and-travellers/antigypsyism/-/discrimination>, <https://www.enar-eu.org/about/antigypsyism/>, <https://antigypsyism.eu/>

² Нацрт Акционог плана из августа 2015. године.

³ Пројекат финансира Европска унија, спроводи Стална конференција градова и општина, док је Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања надлежно министарство за реализацију пројекта. Уговорно тело пројекта је Министарство финансија – Сектор за уговарање и финансирање програма из средстава Европске уније.

стратешког планирања у области инклузије Рома за период 2025 - 2027. Радну групу за израду ЛАП-а су чинили:

- Љиљана Аврамовић, Одељење за друштвене делатности Општинске управе (ОУ) општине Пожега, координатор тима,
- Дарко Гордић, Одељење за друштвене делатности ОУ општине Пожега,
- Марица Дрндаревић, Национална служба запошљавања – филијала Пожега,
- Гордана Ивановић, Центар за социјални рад Пожега,
- Снежана Лекић Остојић, ОШ «Петар Лековић» Пожега,
- Марина Зечевић, ОШ «Емилија Остојић» Пожега,
- Мирјана Петровић, ПУ «Олга Јовичић Рита» Пожега,
- Сандра Ђоковић, Спортско-културни центар Пожега,
- Марија Вујичић, педагошки асистент,
- Драган Васовић, представник Ромског центра.

Поред чланова радне групе, посебан допринос изради ЛАП-а дали су: Весна Чумић из Дома здравља Пожега, Мирослав Тамбурић из Удружења грађана ФОРЦА, Ана Савић из Развојне агенције Општине Пожега, Мирјана Поповић из ОШ „Емилија Остојић и Мирјана Анђелић из ОШ „Петар Лековић“.

1.1 Методологија и спровођење процеса консултација

Процес стратешког планирања је био заснован на методологији⁴ коју је развила Стална конференција градова и општина – СКГО у оквиру програма “Подршка ЕУ инклузији Рома – Оснаживање локалних заједница за инклузију Рома”. Сама методологија је усклађена са Законом о планском систему и Уредбом о методологији управљања јавним политикама, анализи ефеката јавних политика и прописа и садржају појединачних докумената јавних политика.

Припрема ЛАП-а је подразумевала спровођење следећих фаза у процесу стратешког планирања:

- Припрему анализе стања са SWOT анализама у седам приоритетних области: борба против циганизма и дискриминације, образовање, запошљавање, становање, здравље, социјална заштита и партиципација,
- Дефинисање визије, општег циља, посебних циљева и индикатора за мерење учинка,
- Утврђивање стратешких мера које доприносе остварењу посебних циљева заједно са индикаторима за мерење учинка,
- Припрему акционог плана којим су детаљно разрађене стратешке мере, дефинисан оквир програмског буџета, те оквир за спровођење, праћење и вредновање учинка спровођења ЛАП-а.

⁴ „Водич за припрему, буџетирање и праћење локалног акционог плана за инклузију Рома“, СКГО, 2019. www.skgo.org/storage/app/uploads/public/164/508/695/1645086950_SKGO%20-%20Vodic%20za%20inkluziju%20Roma%20za%20web.pdf

Током процеса стратешког планирања организовано је више радионица и састанака Радне групе, а одржане су и две фокус групе са представницима ромске заједнице током којих је израђен нацрт ЛАП-а. У *табели 1* је дат њихов преглед:

Датум	Догађај	Сврха
21.03.2024.	Уводна једнодневна радионица	Представљање методологије за израду ЛАП-а и упитника за сакупљање података за анализу стања
09.09.2024.	Радионица за израду SWOT анализе	Финализирање нацрта ситуационе анализе и израда SWOT анализе за свих 7 приоритетних области инклузије Рома
11.09.2024.	Прва фокус група са представницима ромске заједнице	Прикупљање информација о тренутном стању и проблемима у областима социјалне инклузије ромске популације која живи у Пожеги
07 - 08.10.2024.	Двододневна радионица за израду циљева и мера	Дефинисање визије, општег циља, посебних циљева и мера за сваку приоритетну област инклузије, укључујући и индикаторе
12 - 13.11.2024.	Дводневна завршна радионица за израду акционог плана	Дефинисање активности, носилаца, партнера, рока за имплементацију, средстава неопходних за њихову реализацију и извора финансирања
14.11.2024.	Друга фокус група са представницима ромске заједнице	Прикупљање коментара и предлога за унапређење нацрта акционог плана ЛАП-а
25.12.2024.	Јавна расправа о нацрту ЛАП-а	Представљање нацрта ЛАП-а и прикупљање предлога, коментара и сугестија заинтересованих страна за његово унапређење

Консултације са заинтересованим странама и представницима ромске заједнице су биле континуиран процес који је паралелно текао са процесом стратешког планирања од самог почетка. Циљ консултација је био добијање стварног увида у проблеме и потребе житеља ромске националности у свим областима које су покривене националном Стратегијом, боље разумевање идентификованих изазова, као и приоритизација оних проблема које би требало решавати у наредном планском периоду у складу са доступним ресурсима заједнице. Такође, представници ромске заједнице су били укључени у консултације у вези са предложеним мерама, активностима и пројектима које је општинска радна група предложила и уврстила у акциони план, како би се узели у обзир њихови предлози за активности које је потребно реализовати у наредном периоду. Коначно, ромска заједница је имала своје представнике и на јавном догађају који је уприличен током процеса јавне расправе о нацрту ЛАП-а.

2. СТРАТЕШКИ И ИНСТИТУЦИОНАЛНИ ОКВИР НА МЕЂУНАРОДНОМ, НАЦИОНАЛНОМ И ЛОКАЛНОМ НИВОУ

2.1 Усклађеност ЛАП-а са међународним и националним стратешким и правним оквиром

ЛАП за социјално укључивање Рома и Ромкиња усклађен је са циљевима и мерама националне Стратегије за социјално укључивање Рома и Ромкиња у Републици Србији за период 2022. - 2030. године, те је очигледна његова веза и усклађеност са релевантним међународним и европским прописима и документима у области заштите људских и мањинских права, на чијим изворима је израђена и сама национална Стратегија. У *табели 2* је дат преглед најзначајнијих међународних документима са којима је ЛАП усклађен:

Међународна организација	Назив документа
Савет Европе	▪ Конвенција за заштиту људских права и основних слобода ▪ Европска социјална повеља ▪ Стразбуршка декларацији о Ромима ▪ Конвенција о спречавању и борби против насиља над женама и насиља у породици
Уједињене нације	▪ Универзална декларација о људским правима ▪ Међународни пакт о економским, социјалним и културним правима ▪ Међународни пакт о грађанским и политичким правима ▪ Међународна конвенција о укидању свих облика расне дискриминације ▪ Декларација УН о сузбијању насиља над женама ▪ Конвенција о правима детета ▪ Декларација о правима припадника националних или етничких, верских или језичких мањина ▪ Циљеви одрживог развоја Агенде 2030.
Европска унија	▪ Оквир ЕУ за националне стратегије за интеграцију Рома и Ромкиња ▪ Стратешки оквир ЕУ за једнакост, укључивање и учешће Рома за период од 2020- 2030. ▪ Акциони план ЕУ за борбу против расизма за период 2020-2025. ▪ Декларација партнера Западног Балкана о интеграцији Рома у оквиру процеса проширења ЕУ

□

Као што је већ поменуто, најважнији стратешки оквир на националном нивоу за израду ЛАП-а представља Стратегија за социјално укључивање Рома и Ромкиња у Републици Србији за период од 2022. до 2030. године. Међутим, када говоримо о националном правном оквиру релевантном за ову област, онда треба споменути да је ЛАП усклађен са Уставом Републике Србије и бројним законима који уређују поједина питања у приоритетним областима социјалне инклузије Рома и Ромкиња. Најзначајни међу њима су: Закон о локалној самоуправи, Закон о планском систему, Закон о заштити права и слобода националних мањина, Закон о националним

саветима националних мањина, Закон о забрани дискриминације, Закон о социјалној заштити, Закон о финансијској подршци породици са децом, Закон о основама система образовања и васпитања, Закон о предшколском васпитању и образовању, Закон о основном образовању и васпитању, Закон о средњем образовању и васпитању, Закон о уџбеницима, Закон о запошљавању и осигурању за случај незапослености, Закон о планирању и изградњи, Закон о становању и одржавању зграда, Закон о здравственој заштити, Закон о здравственом осигурању, Закон о јавном здрављу, Закон о матичним књигама, Закон о социјалној карти, Закон о управљању миграцијама, итд.

2.2. Локална планска документа и јавне политике

Општина Пожега је учесница у планском систему Републике Србије која у складу са својим надлежностима планира локалне јавне политике, анализира њихове ефекте, припрема и усваја планска документа, спроводи и прати њихову реализацију, те вреднује њихове учинке у циљу преиспитивања и унапређења јавних политика у будућности. У моменту израде ЛАП-а, Општина Пожега је имала 3 важећа планска документа / докумената јавних политика, а то су:

- Стратегија развоја социјалне заштите Општине Пожега за период од 2024. до 2029.
- Локални акциони план за унапређење родне равноправности у општини Пожега за период 2023 – 2025. године
- Локални акциони план за унапређење положаја избеглих, интерно расељених лица и повратника по основу споразума о реадмисији у општини Пожега 2021 – 2025.

Радна група је током припреме нацрта ЛАП-а узела у обзир циљеве, мере и активности дефинисане постојећим планским документима вишег степена општости, који се непосредно или посредно односе на унапређење положаја Рома и Ромкиња и њихову инклузију у различитим областима, како би се обезбедило да нацрт ЛАП-а буде усклађен са истим. У табели испод су представљени циљеви и мере из поменутих докумената.

Табела 2: Циљеви и мере који се односе на социјално укључивање Рома и Ромкиња из Стратегије развоја социјалне заштите Општине Пожега за период од 2024. до 2029.

ЦИЉ	МЕРА
Посебни циљ. 1. Развој инклузије лица из рањивих група кроз успостављање нових и унапређење постојећих услуга социјалне заштите	1.3 Успостављање услуге Помоћ у кући за старе и особе за инвалидитетом 1.4 Успостављање саветодавно-треапијских и социјално едукативних услуга 1.5 Унапређење услуге лични пратилац детета 1.6 Унапређење услуге персонална асистенција 1.7 Анализа потреба рањивих група и планирање нових услуга на основу утврђених потреба 1.8 Пружање бесплатне правне помоћи рањивим групама

2.2.1 Ефекти досадашње реализације локалних јавних политика у области инклузије Рома и Ромкиња у Пожеги

Општина Пожега је још 2013. године, међу првим локалним самоуправама из Златиборског округа, започела процес стратешког планирања унапређења положаја ромске националне

мањине која живи на њеној територији. Захваљујући доброј сарадњи за ромским цивилним сектором, као и подршци међународних донатора, до сада је остварен значајан напредак пре свега у области становања, али и у области запошљавања, образовања и здравствене заштите.

У области становања Пожега је међу првим општинама у Србији покренула процес легализације читавих ромских насеља. Израђена је планска и пројектна документација за насеља, спроведена геодетска снимања и реконструисана водоводна и канализациона мрежа у ромском насељу Лисиште. Такође, направљена је кућа за једну ромску породицу и реконструисана купатила у већем броју објеката.

У области запошљавања је, пре свега, кроз реализацију пројекта⁵ спроведена преквалификација и доквалификација незапослених лица, што је резултирало тиме да је 40 Рома и Ромкиња похађало сертификоване обуке. Такође, креирани су и подстицајни програми за послодавце који желе да запосле Роме, тако што им је додељена опрема за отварање нових радних места на којима су Роми могли да се обуче и стекну стручна знања за рад на тим позицијама.

У области образовања Општина Пожега обезбеђује материјалну подршку ученицима ромске националности – школски прибор, ужину, пакете и новчану помоћ, а ангажован је и педагошки асистент као подршка ученицима у савладавању градива и образовном процесу.

У области здравља општина је финансирала дезинсекцију и дератизацију објеката у којима станују ромске породице, а у једном периоду је била ангажована и здравствена медијаторка која је прибављала потребну документацију за остваривање права на здравствено осигурање, организовала превентивне прегледе и едуковала ромско становништво о потреби превенције здравља.

2.3. Локални институционални оквир у области социјалне инклузије Рома и Ромкиња

У Пожеги постоје одређени локални механизми који имају за циљ да оперативно олакшају приступ остваривању људских и мањинских права, као и социјалну инклузију ромске популације на територији општине. До сада је формирано **Локално координационо тело за социјално укључивање Рома и Ромкиња** (у даљем тексту: ЛКТ), **Мобилни тим за социјално укључивање Рома и Ромкиња** (у даљем тексту: МТ) и ангажована је једна **педагошка асистенткиња**.

ЛКТ је основано као међусекторско тело са циљем координираног спровођења мера јавне политике усмерених на побољшање положаја Рома и Ромкиња који бораве на територији општине. Поред овога, ЛКТ покреће процес израде ЛАП-а за инклузију Рома, те врши и координацију и надзор над његовим спровођењем. Ово тело чини 10 чланова међу којима су поред представника општине и директори следећих локалних институција: ОШ „Емилија Остојић“, ОШ „Петар Лековић“, ПУ „Олга Јовичић Рита“, Дом здравља Пожега, Центар за социјални рад

⁵ Пројекат „Инклузија Рома путем службе за запошљавање – ИРЕС “ подржаног од стране Сталне конференције градова и општина у оквиру програма „Подршка ЕУ инклузији Рома – Оснаживање локалних заједница за инклузију Рома“ са средствима из ИПА 2016. Пројекат је трајао 15 месеци, а буџет је износио 66.441,35 евра од чега ЕУ финансира 88,89%.

општине Пожега, Национална служба за запошљавање филијала Пожега, Спортско-културни центар Пожега, ЈКП „Наш дом“ Пожега, Развојна агенција Пожега.

Такође, формиран је и Мобилни тим за социјално укључивање Рома и Ромкиња као важан локални механизам који ради на подстицању директне примене дефинисаних стратешких мера у локалним органима и установама, обилази ромска насеља на основу утврђеног плана, сарађује са Националним саветом ромске националне мањине и организацијама цивилног друштва, извештава органе јавне управе о проблемима у вези са применом стратешких мера, те припрема иницијативе и пројекте којима се осигурава сарадња локалних организација и партнера у процесу унапређења положаја Рома. Оперативни капацитети Мобилног тима засновани су, пре свега, на чињеници да су његови чланови запослени у локалним институцијама и установама (Центар за социјални рад, Дом здравља, НСЗ, Предшколска управа, Културни центар, Развојна агенција, ОШ, педагошки асистент) и да непосредно раде на пословима који су у вези са остваривањем права лица ромске националности, те су добро упознати са стањем и проблемима у овој области. Такође, у састав Мобилног тима улазе и представници цивилног сектора – ФОРЦА Пожега и Ромски центар Пожега.

Важне локалне механизме у непосредном раду са ромском заједницом представљају још и координатор за ромска питања, педагошки асистенти и здравствене медијаторке. Међутим, у Пожеги тренутно постоји само **једна педагошка асистенткиња која је ангажована у две основне школе – ОШ „Емилија Остојић“ и ОШ „Петар Лековић“**. Њена улога је да посвећено ради на повећању обухвата деце ромске националности основним образовањем, као и да пружа континуирану подршку деци и њиховим родитељима у похађању наставе и превазилажењу тешкоћа са којима се суочавају током школовања. Исказана је потреба за ангажовањем још једног педагошког асистента у ПУ „Олга Јовичић Рита“.

3. АНАЛИЗА СТАЊА

Општина Пожега се налази у Западној Србији на надморској висини од 312 метара у котлини која представља најплоднији и најнижи део златиборске области. Према административној подели припада Златиборском управном округу и простира се на површини од 426 км². Граничи се са општинама Ужице и Косјерић на западу, са општином Ариље на југу, на северу се општином Мионица, а на истоку са Горњим Милановцем, Чачком и Лучанима. Пожега је значајна саобраћајна раскрсница друмског и железничког саобраћаја, јер се налази на магистралном путу М-5 Београд - Црна Гора и удаљена је од Београда 180 км. Кроз општину, такође, пролази магистрална пруга Београд - Бар, крак пруге према Краљеву и регионални пут Ваљево - Ивањица.

Према степену развијености, Пожега спада у другу групу коју чине 34 јединице локалне самоуправе чији је степен развијености у распону од 80% до 100% републичког просека.⁶ Структуру њене привреде највећим делом чини приватни сектор, а најзначајнија и најзаступљенија привредна грана је прерађивачка индустрија, и то металопрерађивачка и прехрамбена индустрија (прерада воћа и поврћа). Пожега представља лидера у металском сектору када је реч о броју предузећа која послују у овој индустрији.

⁶ Уредба о утврђивању јединствене листе развијености региона и јединица локалне самоуправе

Према попису из 2022. године у општини живи 25.988 становника у 42 насељена места. Број становника је у односу на попис из 2011. године мањи за 12,7%, те се наставља тренд депопулације општине која је узрокована негативном стопом природног прираштаја и миграцијама. У градском подручју живи 12.362, а у сеоском 13.626 становника. Просечна старост становништва износи 45,94 година што је знатно изнад републичког просека, те се општина налази у стадијуму најдубље демографске старости.

Пожега је према званичној статистици етнички хомогена општина са уделом српског становништва од 95,38% у укупном броју становника. Најбројније националне мањине су Роми (0,68%), Југословени (0,10%), Црногорци (0,06%), Македонци (0,05%) и Хрвати (0,04%).

Табела 3: Најзаступљеније етничке групе у Пожеги према попису из 2022. године

Национална припадност	Број	Удео у укуп. становн. (%)
УКУПАН БРОЈ СТАНОВНИКА	25.988	
Срби	24.788	95,38%
Албанци	4	
Бошњаци	2	
Власи	1	
Роми	176	0,68%
Југословени	26	0,10%
Црногорци	15	0,06%
Мађари	6	
Македонци	13	0,05%
Муслимани	2	
Немци	1	
Руси	7	
Украјинци	4	
Хрвати	11	0,04%
<i>Остали</i>	<i>23</i>	
<i>Регионална припадност</i>	<i>2</i>	
<i>Нису се изјаснили</i>	<i>229</i>	
<i>Непознато</i>	<i>678</i>	

Извор: Републички завод за статистику

3.1 Општи подаци о ромској националној мањини

Роми представљају највећу националну мањину у Пожеги, па тако према резултатима пописа становништва из 2022. у општини живи **176 Рома и Ромкиња** (88 мушкараца - 50% и 88 жена - 50%). Међутим, процењује се да је овај број вишеструко већи и да износи око 450. Бројни су разлози зашто званична статистика није поуздан извор података о броју Рома који живе у Републици Србији, па тако ни у Пожеги. Према Уставу Републике Србије грађани и грађанке нису дужни да се изјашњавају о својој националној припадности, те се процене углавном заснивају на теренском раду локалних институција и ОЦД које непосредно раде у областима пружања услуга и остваривања и заштите права ромске националне мањине. Поред овога, на неизјашњавање утиче и низ других битних фактора: страх од дискриминације, правна невидљивост, етномимикрија, изражена мобилност, социјална искљученост, као и висок проценат мешовитих бракова у ромској заједници и асимилација. Такође, на овај број утичу и сталне миграције ромске популације, али и прилив повратника из иностранства на основу споразума о реадмисији.

Роми су се у Пожеги настанили крајем XIX века, а ромско насеље које се налази на Лисишту је једно од најстаријих насеља у општини. Ромска популација претежно живи у два урбана, тренутно, нелегализована ромска насеља у кућама од чврстог материјала. У насељу Горња мала, које се налази на Лисишту, живи 70% од укупног броја Рома у општини, док у насељу Доња мала, која се налази у близини фабрике Будимка, живи око 18% ромског живља. Око 10% Рома живи на другим локацијама. Половина ромске популације је млађа од 25 година, док је само 4% старије од 60 година. Проценат незапослених Рома је десет пута већи од просека незапослених из опште популације. Само 5% Рома је економски активно, више од три четвртине прима неки облик социјалне помоћи, а за више од 80% ромских породица то је једини извор прихода. Само 3% Рома има сталне приходе од рада, док је број Ромкиња које остварују приходе од рада занемарљив и мањи је од 1%.

3.2 ОБРАЗОВАЊЕ

3.2.1 Предшколско образовање

ПУ „Олга Јовичић Рита“ обавља делатност предшколског васпитања и образовања деце предшколског узраста, те обезбеђује исхрану, негу, превентивно-здравствену и социјалну заштиту деце у складу са законом. Према званичним подацима, **у школској 2022/23. години предшколским образовањем и васпитањем у Пожеги је било обухваћено 1.013 деце, међу којима је било 7 деце ромске националности (0,69%).** Од овог броја је било 3 девојчице и 4 дечака.

Табела 4: Број деце која су похађала предшколско васпитање и образовање (ПВО) у школској 2022/23. години у Пожеги

Назив индикатора	Укупан број деце	Број девојчица	Број дечака
Број деце обухваћене ПВО	1013	-	-
Број деце ромске националности која су обухваћена ПВО	7	3	4
Број деце узраста 0–3 године обухваћених ПВО	284	-	-
Број деце ромске националности узраста 0–3 године обухваћених ПВО	2	1	1
Број деце узраста 3–5,5 година обухваћених ПВО	523	-	-
Број деце ромске националности узраста 3–5,5 година обухваћених ПВО	1	0	1
Број деце која похађају припремни предшколски програм	206	-	-
Број деце ромске националности која похађају ППП	4	2	2

Анализа показује да 57% деце ромске националности која похађају ПВО, заправо, похађа обавезни предшколски припремни програм, а да остатак похађа млађе вртићке групе. Уколико ове податке упоредимо са подацима који се односе на другу децу, лако се уочава да много више деце из опште популације похађа остале вртићке групе (око 80% деце) у односу на предшколски припремни програм, те се лако **закључује да деца ромске националности нису у довољној мери обухваћена програмима раног развоја** који су кључни за нормалан развој и даљи напредак у образовном процесу на свим нивоима.

Расположиви подаци показују да у Пожеги постоји потпун обухват деце ромске националности (100%) обавезним припремним предшколским програмом. У предшколској установи не постоји педагошки асистент, али постоји потреба за његовим увођењем у наредном периоду.

3.2.2 Основно образовање

На територији Пожеге постоје две матичне основне школе са већим бројем подручних школа – ОШ „Емилија Остојић“ и ОШ „Петар Лековић“ **које је у школској 2022/23. години укупно похађало 1.739 ученика, међу којима је било 46 ученика ромске националности (2,65%).** Од овог броја је било 25 девојчица (54,35%) и 21 дечак ромске националности (45,65%). У обе школе је ангажована једна педагошка асистенткиња. Највише деце ромске националности похађа ОШ “Петар Лековић”.

Табела 5: Укупан број ученика ромске националности у основним школама у школској 2022/23. години у Пожеги

Назив индикатора	Укупан број ученика	Број девојчица	Број дечака
Број деце обухваћене основним образовањем	1739	-	-
Број деце ромске националности која су обухваћена основним образовањем	46	25	21

Извор: Упитник за прикупљање података за потребе израде ЛАП-а за социјалну инклузију Рома и Ромкиња

Ни у једној школи се не реализује изборни предмет Ромски језик са елементима националне културе, нити постоје наставници који поседују сертификат за извођење овог предмета. Такође, анализа је показала да у последње три године основе школе нису реализовале ниједан пројекат или програм едукације о правима деце ромске националности, културолошким специфичностима и тешкоћама које отежавају редовно похађање наставе, учење и напредовање ове деце. У школама је у претходном периоду постојала пракса обележавања 8. априла – Међународног дана Рома, али у последње три године то није случај.

Школе не воде прецизну евиденцију о броју ученика ромске националности који се осипају из основног образовања, те није могуће подробније анализирати трендове у осипању ученика и евентуалне проблеме који то узрокују. Познато је да један део деце одлази са родитељима у иностранство, а један део њих се накнадно врати у исте школе које су раније похађали и наставља образовање. Неколико породица, чија деца су званично уписана у школу у Пожеги, се константно селе и након пар месеци се опет враћају, а деца се воде као да похађају школу у Пожеги. Међутим, није познато да ли ова деца похађају школу у периоду када бораве у другим општинама и градовима.

Као посебно **значајни проблеми са којим се суочавају ученици ромске националности** у похађању основног образовања издвајају се ниска свест родитеља о значају образовања и

незадовољавајућа сарадња родитеља са школама. Родитељи удовољавају деци да не иду у школу, јер не могу ујутро рано да устану или не желе да иду у школу, а често их воде са собом и укључују у радне активности, као што су вашари, сезонски послови и сл. Такође, лоши материјални услови породица доприносе нередовном похађању школе, јер родитељи немају средстава да деци обезбеде ужину, прибор, одећу и обућу, те их не шаљу у школу пошто не желе да их друга деца исмејавају. Поред тога, ромским ученицима недостаје подршка у учењу код куће, чији је узрок низак ниво образовања самих родитеља, те деца заостају у градиву, осећају се несигурно и не желе да долазе у школу јер су свесна да заостају за другом децом. Ово све утиче на то да буду одбачена од друге деце и да се осећају дискриминисано, што додатно доприноси томе да не желе да иду у школу.

Функционално основно образовање одраслих се не спроводи на територији општине, али филијала НСЗ у Ужицу која покрива и општину Пожега, годинама уназад сарађује са Основном школом за образовање одраслих Чачак, чија је основна делатност функционално основно образовање лица без завршене основне школе. Анализа је показала да у последње две године није било Рома из Пожеге који су похађали ову школу.

3.2.3 Средње, више и високо образовање

У Пожеги постоје 3 средње школе: Гимназија „Свети Сава“ Пожега, Техничка школа Пожега и Пољопривредна школа Пожега које су акредитоване за извођење наставе за укупно 15 образовних профила (3 смера у гимназији и по 6 образовних профила у Техничкој и Пољопривредној школи). **У школској 2022/23. години средњошколским образовањем је било обухваћено 1.173 ученика, међу којима је било 42 Рома (3,58%).** Међу ученицима средњих школа је 20 девојака и 22 младића ромске националности. **Највећа заинтересованост ромских средњошколаца је за стицање следећих звања:** руковалац ЦНЦ машина, машинобравар, возач моторних возила, туристички техничар, медицински техничар и педијатар.

Табела 6: Број младих ромске националности обухваћених средњошколским образовањем у школској 2022/23. години у Пожеги

Назив индикатора	Укупан број ученика	Број девојчица	Број дечака
Број деце обухваћене средњошколским образовањем	1.173	-	-
Број деце ромске националности која су обухваћена средњошколским образовањем	42	20	22

Извор: Упитник за прикупљање података за потребе израде ЛАП-а за социјалну инклузију Рома и Ромкиња

Прикупљени подаци показују да сви ученици ромске националности који настављају школовање уписују средњу школу путем афирмативних мера. Ниједна средња школа у последње 3 године није реализовала пројекат или програм едукације о правима деце ромске националности, културолошким специфичностима и тешкоћама које отежавају редовно похађање наставе и напредовање ових ученика. **У средњим школама нема педагошких асистената нити ментора који помажу и прате напредак ромских ученика.** Међу проблемима који прате средњошколце ромске националности су: недостатак финансисјких средстава за превоз, ужину и уџбенике (поготово за оне које похађају школу у Ужицу), рано напуштање образовања услед непостојања педагошких ментора јер ученици који су уписали средњу школу захваљујући афирмативним мерама не могу да испрате градиво. Такође, многи ученици су принуђени да

паралелно раде и иду у школу или да помажу родитељима у чувању млађе деце док они раде, што доприноси нередовном похађању школе и раном напуштању образовања. Међу њима има и оних који доживе неки вид дискриминације у школи па се повуку и одустају од даљег школовања.

Када говоримо о вишем и високом образовању, тренутно 3 студената ромске националности (1 жена и 2 мушкарца) из Пожеге студирају на Академији Западне Србије у Ужицу на два студијска програма: Основне струковне студије здравствене неге и Менаџмент и предузетништво. Већина њих студије уписују захваљујући афирмативним мерама, па је тако у последње 3 године шесторо младих (све девојке) уписало факултете захваљујући њима.

Табела 7: Број младих ромске националности који су уписани на више школе и факултете путем афирмативних мера у последње три школске године у Пожеги

Година	УКУПНО УПИСАНИХ	ДЕВОЈАКА	МОМАКА
2020/2021.	1	1	0
2021/2022.	3	3	0
2022/2023.	2	2	0
Укупно све три школске године:	6	6	0

Извор: Упитник за прикупљање података за потребе израде ЛАП-а за социјалну инклузију Рома и Ромкиња

3.2.4 Локалне политике и праксе у области образовања

Из општинског буџета су у последње две школске године финансирани само уџбеници и превоз за основну школу. Извршени расходи из буџета по овом основу су представљени у табели испод:

Табела 8: Извршени расходи буџета општине Пожега у периоду 2021-2023. година за потребе уџбеника, ужине, трошкова превоза и стипендија у РСД

Врста права	Школска 2021/2022.			Школска 2022/2023.		
	Укупно у динарима	Број деце корисника права	Број деце ромске национал.	Укупно у динарима	Број деце корисника права	Број деце ромске национал.
Уџбеници	614.342,80	/	/	710.123,70	/	/
Ужина	0	/	/	0	/	/
Превоз за основну школу	45.000.000,00	/	/	34.100.000,00	/	/
Превоз за средњу школу	Нема података	/	/	Нема података	/	/
Стипендије за средњошколце	0	/	/	0	/	/
Стипендије за студенте	0	/	/	0	/	/

Највише новца на годишњем нивоу се издваја за превоз ученика за основну школу – у распону од 34,1 до 45 милиона РСД у посматраним школским годинама. Као и у већини других локалних самоуправа **не води се евиденција колико је међу корисницима ових буџетских издвајања било ученика ромске националности**. Превоз за средњу школу се финансира за сву децу из угрожених категорија. Из локалног буџета се не финансира ужина, као ни стипендије за средњошколце и студенте.

У последње 3 године није реализован ниједан пројекат у области образовања Рома који је финансиран из општинског буџета или из донаторских средстава.

На фокус групи са представницима ромске заједнице је истакнута потреба да се омогући бесплатан вртић за сву децу ромске националности, а не само за треће дете, јер би једино у тој ситуацији деца похађала предшколско образовање у већој мери, пошто је тренутно стање условљено лошим материјалним положајем ромских породица. Такође, закључено је да је неопходно увести посебан програм подршке учењу и писању домаћих задатака, јер би тако ученици ромске националности лакше савладали градиво и били редовнији у школи. Као посебан проблем је истакнуто то да родитељи нису у довољној мери информисани о значају похађања изборног предмета Ромски језик са елементима културе, те да је то један од разлога зашто се овај предмет не изводи у пожешким школама.

3.3 ЗАПОШЉАВАЊЕ

Према подацима Националне службе за запошљавање (НСЗ) у Пожеги је на дан 31.12.2023. укупно било 926 незапослених лица, **од тога 53 лица ромске националности (5,72%)**. Од овог броја 54,72% чине незапослене Ромкиње (29).

Табела 9: Укупан број незапослених лица и лица ромске националности у Пожеги према евиденцији НСЗ у децембру 2023.

Датум		Укупан број незапослених	Број незапослених лица ромске националности
31.12.2023.	Укупно:	926	53
	Жене:	521	29

Извор: НСЗ

Слично као и у осталим областима социјалне инклузије Рома, званична евиденција у области запошљавања не одговара стварном стању те се претпоставља да су бројке знатно веће због Уставом прокламоване слободе неизјашњавања по националној основи. **У стварности 90% Рома који живе у Пожеги је незапослено**. Већина ромских домаћинстава има ограничене изворе прихода које остварују кроз сезонске послове и рад у сивој економији. Роми су углавном запослени у хладњачама, баве се грађевинарством, а неколико њих је запослено у предузећу „Потенс“.

Табела 10: Образовна структура лица ромске националности која се налазе на евиденцији НСЗ, децембар 2023.

Датум	Укупан број	I	II	III	IV	V	VI-1	VI-2	VII-1	VII-2	VIII
31.12.2023.	Укупно:	53	45	1	5	2	0	0	0	0	0
	Жене:	29	26	1	0	2	0	0	0	0	0

Када говоримо о образовној структури незапослених лица ромске националности, највећи број – укупно 45 лица је без стручне спреме или има само завршену основну школу (84,90%). Више од половине овог броја чине Ромкиње (57,78%). Без запослења је и 6 Рома за завршеним II и III степеном средњег образовања, као и 2 Ромкиње са завршеном средњом школом.⁷ Из приложеног се може закључити да су незапослени Роми углавном неквалификовани радници који годинама раде у „сивој зони“ на сезонским и другим физичким пословима, док се истовремено воде на евиденцији НСЗ као незапослени и примају новчану социјалну помоћ.

Табела 11: Старосна структура лица ромске националности која се налазе на евиденцији НСЗ, децембар 2023.

Датум		Укупан број	15- 19	20- 24	25- 29	30- 34	35- 39	40- 44	45- 49	50- 54	55- 59	60- 65
31.12.2023.	Укупно:	53	2	3	1	9	7	5	5	8	7	6
	Жене:	29	2	1	1	6	2	2	2	5	4	4

Извор: НСЗ

Према званичној евиденцији, највећи број незапослених Рома у децембру 2023. год. је био старосне доби између 30 и 34 године (9), односно између 50 и 54 године (8). Највећи број незапослених Ромкиња се налази у старосном добу од 30 до 34 године (6). Млади Роми старосне доби од 15 до 29 година чине 11,32% од укупног броја незапослених Рома.

Табела 12: Број лица ромске националности која се налазе на евиденцији НСЗ према дужини тражења посла у Пожеги, децембар 2023.

Датум		Укупан број	До 1 год.	Од 1-2 год.	2-3 год.	3-5 год.	5-8 год.	8-10 год.	преко 10 год.
31.12.2023.	Укупно:	53	13	5	10	5	7	2	11
	Жене:	29	7	3	7	3	3	1	5

Извор: НСЗ

Званични подаци показују да скоро једна четвртина свих незапослених Рома (24,53%) чека на посао до годину дана, док 18,87% незапослених Рома чека на запослење од две до три године. Међу онима који посао траже дуже од 8 година налази се 13 лица (24,53%), од тога је 45,45% Ромкиња.

3.3.1. Локалне политике и праксе у области запошљавања

У протекле три године из буџета локалне самоуправе су издвојена средства у укупном износу од 4,2 милиона динара за финансирање мера активне политике запошљавања. Овим средствима су финансиране следеће мере: јавни радови, субвенције за samozapošljavanje и субвенције послодавцима за запошљавање лица из категорије теже запошљивих. Међу корисницима није било лица ромске националности.

⁷ Међу незапосленим Ромима и Ромкињама у Пожеги се налазе лица са следећом стручном спремом: шивач текстила, аутолимар, руковалац машина за израду резног алата, машинобравар, аутомеханичар, вулканизер, техничар прераде дрвета, туристички и угоститељски техничар.

Табела 13: Мере активне политике запошљавања финансиране из локалног буџета у периоду 2021-2023.

Година	Назив мере	Издвојена финансијска средстава из општинског буџета (РСД)	Корисници ромске националности
2021.	1) Јавни радови	1.439.698,56	0
2022.	1) Јавни радови 2) Субвенција за samozapoшљавање 3) Субвенција послодавцу за запошљавање лица из категорије теже запошљивих	1.470.733,42	0
2023.	1) Јавни радови 2) Субвенција за samozapoшљавање	1.355.279,52	0
УКУПНО:		4.265.711,50	0

Извор: НСЗ

У периоду од 2021. до 2023. из локалног буџета нису финансиране мере активне политике запошљавања које су се односиле искључиво на незапослена лица ромске националности. Међутим, Роми као теже запошљива категорија лица су имали предност код укључивања у поједине мере као што су нпр. субвенције за samozapoшљавање.

У истом периоду је НСЗ филијала Пожега реализовала већи број мера за активно запошљавање у складу са својим редовним конкурсима који се финансирају из републичког буџета. Према званичним подацима, у претходном периоду су **22 лица ромске националности похађала мотивационо-активациону обуку за неквалификована и нискоквалификована лица, док је 5 лица завршило обуку за предузетништво.**

Програм ФООО се спроводи у Основној школи за образовање одраслих Чачак, али у последње две године није било Рома из Пожеге који су похађали програм Друга шанса. На територији општине не постоје јавно признати организатори неформалних програма образовања одраслих (обуке за тржиште рада).

Општина Пожега је у претходном периоду кроз реализацију донаторских пројеката⁸ у области запошљавања спровела преквалификацију и доквалификацију већег броја незапослених лица ромске националности, па је тако 40 Рома и Ромкиња похађало сертифициране обуке. Такође, креирани су и подстицајни програми за послодавце који желе да запосле Роме, тако што им је додељена опрема за отварање нових радних места на којима су Роми могли да се обуче и стекну стручна знања за рад на тим позицијама.

На фокус групи са представницима ромске заједнице истакнуто је да постоји слаба информисаност заједнице о програмима запошљавања, да послодавци имају предрасуде према Ромима, те да постоји дискриминација при запошљавању. Такође, указано је да евиденција НСЗ није потпуна и да су на њој углавном евидентирана лица која су примаоци новчане социјалне помоћи, те да међу Ромима у Пожеги постоји доста младих који су завршили средњу школу, али

⁸ Пројекат „Инклузија Рома путем службе за запошљавање – ИПЕС“ подржаног од стране Сталне конференције градова и општина у оквиру програма „Подршка ЕУ инклузији Рома – Оснаживање локалних заједница за инклузију Рома“ са средствима из ИПА 2016. Пројекат је трајао 15 месеци, а буџет је износио 66.441,35 евра од чега ЕУ финансира 88,89%.

не раде у струци јер им се најчешће нуде послови чишћења и други физички послови. Роми нису заинтересовани за укључивање у јавне радове јер губе право новчану социјалну помоћ, али су са друге стране заинтересовани да се баве пољопривредом, када би им се за то обезбедили одговарајући услови. Као могућност за решавање најугроженијих ромских породица присутни на фокус групи виде откуп сеоских домаћинстава са окућницом, чиме би се омогућило истовремено решавање њиховог стамбеног и економског питања. Коначно, група је указала да су млади Роми заинтересовани за програме приправништва и стручну праксу, али да нису обухваћени овим програмима.

3.4 СТАНОВАЊЕ

У Пожеги не постоје неформална подстандардна тј. нехигијенска насеља у којима живи ромска популација. Роми претежно живе у два урбана, тренутно, нелегализована ромска насеља у кућама од чврстог материјала. У насељу Горња мала које се налази на Лисишту живи око 70% од укупног броја Рома у општини, док у насељу Доња мала, која се налази у близини фабрике Будимка, живи око 18% ромског живља. Око 10% Рома живи на другим локацијама. Сарадња између локалне самоуправе и ромских удружења је у претходним годинама у великој мери допринела томе да услови живота у овим насељима одговарају основним животним стандардима. То је, пре свега, омогућила изградња канализационе и водоводне мреже, радови на асфалтирању улица и постављање јавне расвете. Ово је допринело успостављању солидног система санитарне и хигијенске опремљености у појединачним домаћинствима, а кроз сарадњу са ЈКП „Наш дом“ Пожега обезбеђен је и довољан број контејнера и канти за одлагање смећа, чиме је решено питање комуналне опремљености оба насеља. **Највећи проблем у оба насеља се односи на легализацију објеката у којима живе ромске породице.**

У насељу Горња мала (Лисиште) живи 60 ромских породица са око 300 чланова. Током 2016. урађена је реконструкција водоводне и канализационе мреже, све куће су прикључене на електричну мрежу, а улице су асфалтиране. Насеље је покривено планом детаљне регулације. Објекти су грађени од чврстих материјала (цигла, блокови, арматура), али велики број објеката не задовољава основне стамбене услове. У насељу постоји организовано прикупљање и одвожење смећа и улична расвета. Такође, до насеља воде асфалтиране приступне саобраћајнице, а асфалтиране су и улице унутар самог насеља.

Велики проблем ромских породица у овом насељу представља то што су струјомери од 2010. измештени у трафо станицу, па становници немају увид у то колика је стварна потрошња струје, пошто немају контролна бројила на својим објектима. Велики број домаћинстава добија велике рачуне, а једном броју домаћинстава струја је искључена. Након интервенције Заштитника грађана, ЕД Србије је поставила стакло на трафо станицу, али се кроз њега не могу јасно видети струјомери.

Такође, **већина објеката у којима живе Роми је нелагална**, а проценат легализованих објеката је свега 1%. За само десетак објеката предата је документација за озакоњење, иако су урађени елаборати за скоро све објекте. Међутим, због нерешених имовинско-правних односа на парцелама легализација објеката није могућа. Општина је успела да кроз реализацију претходних ЛАП-ова обезбеди средства за адвокатске услуге, али највећи број имовинско-правних проблема ни даље није решен.

У насељу Доња мала (Будимка) живи 20 ромских породица са око 80 чланова. У овом насељу постоји водоводна, канализациона и електроенергетска мрежа, а насеље је покривено генералним урбанистичким планом. Објекти су грађени од чврстих материјала (цигла, блокови, арматура), али велики број објеката не задовољава основне стамбене услове. У насељу постоји организовано прикупљање и одвожење смећа, главна улица је покривена расветом док мали, уски пролази између кућа нису осветљени. Постоје асфалтиране приступне саобраћајнице ка насељу, као и саобраћајнице унутар насеља.

Највећи **проблем и овог насеља представља озакоњење објеката** због нерешених имовинско-правних односа. У овом насељу је легализован само један објекат, а поднети су захтеви за озакоњење 4 објекта. Иако су урађени елаборати за скоро све објекте, већина објеката лежи на приватним парцелама чији власник није успео да се договори са представницима локалне самоуправе око решавање овог проблема.

У баракама Ратко Митровић живе 4 ромске породице са око 20 чланова. Објекти су саграђени од дрвених дасака и неусловни су за становање. У насељу постоји функционална канализациона и водоводна мрежа, а обезбеђено је и редовно прикупљање и одвожење отпада. До насеља воде приступне саобраћајнице, али не постоји јавна расвета. Два од четири објекта су легализована, док за остале баракe није познат статус у вези са легализацијом објеката.

Општина поседује зграду за социјално становање, која се налази у улици Милутина Миланковића (на месту некадање сточне пијаце) и у њој станује 12 ромских породица са око 60 чланова. Зграда се налази у индустријској зони, поред азила за псе, те само окружење није погодно за нормално становање. У овом насељу постоји водоводна мрежа која није квалитетно урађена, па често долази до пуцања цеви и изливања воде. Сви станови су прикључени на електричну мрежу, али немају одвојене струјомере због чега им стижу велики рачуни. У насељу не постоји канализација, већ зграда користи септичку јаму која се често запуши пошто је ЈКП „Наш дом“ нередовно празни. Ово представља ризик од избијања заразе, а ситуација је ургентна јер у насељу има доста деце. Прилаз згради није асфалтиран, а јавна расвета не постоји. Станови у којима станују ромске породице су неусловни и са лошим хигијенским условима. Ромске породице користе два заједничка купатила, што је недовољно за тако велики број станара. Поред зграде се стварају депоније јер житељи сакупљају секундарне сировине.

Преостали део ромске популације која живи ван наведених насеља има делимично решену инфраструктуру, али услови у којима станују не задовољавају основне животне услове.

У Пожеги није успостављен систем за пружање правно-техничке помоћи Ромима у циљу регулисања имовинског и правног статуса објеката, **али постоји бесплатна правна помоћ коју ромска популација може користити и за ову намену**. Такође, овакав вид подршке општина је пружала грађанима ромске националности кроз пројекте у претходном периоду.

На фокусу групи са представницима ромске заједнице потврђени су налази анализе стања у овој области, али је као додатни проблем истакнуто лоше стање канализационе мреже у насељу Будимка. Наиме, канализација се стално излива и отпадне вода се слива испред куће једне ромске породице која у таквој ситуацији не може да изађе из куће. Иако поменута породица стално указује на проблем, он и даље није решен.

3.5 ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА

Право на здравствену заштиту ромска популација у Пожеги може остварити у следећим установама:

- Дом здравља Пожега, на примарном нивоу,
- истурено одељење Опште болнице Ужице у Пожеги на секундарном нивоу,
- приватним амбулантама и апотекама.

Нема прецизних података о здравственом стању и корисницима услуга здравствене заштите ромске националности, јер се здравствена евиденција не води према националној припадности пацијената. **Проблем представља и то што у општини не постоји здравствена медијаторка** која чини важну спону у ефикасном повезивању здравственог система и грађана неформалних ромских насеља, како би се омогућио што бољи увид здравствених установа у стање у овим насељима и повећао број правовременог јављања лекару. Њен задатак би био да ромској популацији приближи начине остваривања здравствених услуга, да им објасни права и дужности пацијената, пружи помоћ око добијања основних докумената и остваривања права из области здравствене заштите, али и да ради на повећању вакцинације деце, унапређењу хигијенских навика, заштити од заразних болести и превенцији здравља међу ромском популацијом.

Процењује се да у Пожеги **сви грађани ромске националности поседују здравствену књижицу**. Не постоје подаци о томе колико њих има изабраног лекара.

Када говоримо о здравственој заштити деце и младих, **обухват деце ромске националности обавезном имунизацијом је 100%**, док је обухват деце из опште популације обавезном вакцинацијом нижи и износи око 99,6%. Такође, **процењује се да је 100% мајки и деце ромске националности обухваћено патронажним посетама, као и да су сва деца ромске националности обухваћена систематским прегледима**. У општини не постоји Развојно саветовалиште, као ни Саветовалиште за младе.

Када говоримо о здравственој заштити жена, нема прецизних података колико Ромкиња долази на редовне гинеколошке прегледе, док је **обухват трудница ромске националности гинеколошким прегледима потпун (100%)**.

На нивоу општине нису рађена посебна истраживања о здравственом стању ромске популације, нити је о томе могуће пронаћи податке у здравственој евиденцији која се не води према етничкој припадности. Према доступним подацима најзаступљеније болести међу ромском популацијом у Пожеги су: кардиоваскуларне болести, хронично опструктивна болест плућа, болести зависности и ендокринолошке болести код жена. **Евидентно је да Роми не препознају значај превенције здравља и да се не одазивају на превентивне прегледе и скрининге**. Такође, Роми су веома ретко корисници стоматолошких услуга, што је последица слабе денталне хигијене, стечених навика, али и високе цене стоматолошких услуга. Све ово указује на неопходност предузимања активности на повећању знања и информисања о правима на здравствену заштиту, здрављу и здравим стиловима живота у ромској популацији са посебним акцентом на унапређење здравствене заштите деце и жена у репродуктивном периоду.

У претходном периоду општина из свог буџета није финансирала било какве активности које су имале за циљ унапређење здравственог стања ромске популације, нити су реализовани донаторски пројекти у овој области.

Представници ромске заједнице на фокус групи указали су на то да се превентивни прегледи не одвијају у ромским насељима, већ само у Дому здравља, и да би то олакшало одлазак на превентивне прегледе за она лица која не живе у центру општине. Такође, закључено је да се у општини не одржавају радионице о репродуктивном здрављу и планирању породице, као и да су дуге листе чекања за специјалистичке прегледе, пошто нема довољно лекара.

3.6 СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА

Право на социјалну заштиту имају појединци и породице којима је неопходна друштвена помоћ и подршка у савладавању социјалних и животних тешкоћа, а законом утврђена права и услуге социјалне заштите остварују се преко Центра за социјални рад. **Центар за социјални рад Пожега са домским одељењем за смештај одраслих и старијих** (у даљем тексту: ЦСР) је једина установа социјалне заштите на територији општине која обавља послове који омогућавају остваривање права утврђених нормативним актима у области социјалне заштите, породично-правне заштите, као и друге послове у складу са законом и актима локалне самоуправе. Права која грађани остварују у систему социјалне заштите преко ЦСР су: заштита деце, омладине, одраслих и старих лица, материјално обезбеђење, додатак за помоћ и негу другог лица, право на помоћ за оспособљавање за рад, право на смештај у другу социјалну установу или породицу.

У 2022. години у Пожеги је било 928 корисника социјалне и породично-правне заштите, што чини 3,57% укупне популације општине (447 жена и 481 мушкарац). **Удео лица ромске националности међу корисницима права и услуга социјалне заштите исте године је износио 19,61% (182 лица).** Међу њима је било 94 жене (51,65%) и 88 мушкараца (48,35%). У 2023. години број корисника социјалне заштите из ромске популације смањен је за 4,40% (174). Велика већина њих су примаоци новчане социјалне помоћи, али нема прецизних података колико тачно ромских породица прима овај вид помоћи. Такође, нема ни прецизне евиденције колико деце ромске националности узраста од 0 до 18 година прима дечији додатак.

Табела 14: Корисници ромске националности на евиденцији ЦСР према годинама старости и полу у 2022. и 2023.

Старосна доб	2022.		2023.	
	Мушкарци	Жене	Мушкарци	Жене
Деца	18	11	16	10
Млади	11	7	10	7
Одрасли	46	61	47	58
Старији	13	15	14	12
УКУПНО:	88	94	87	87

Извор: Извештај о раду ЦСР Пожега за 2022.

Уколико анализирамо кориснике према старости и полу, **уочава се да је највећи број корисника ромске националности из категорије одраслих лица – 58,79% (2022), односно 60,34% (2023).** Деца су чинила око 16% корисника у 2022. години, односно око 15% у наредној години, а исто толико по годинама је било и старијих (65+) корисника ромске националности. Удео младих Рома међу корисницима социјалне заштите се у посматраним годинама кретао око 10%.

Поред новчане социјалне помоћи Роми користе и помоћ за набавку огрева током зимске сезоне, лекова, плаћање трошкова лечења, надокнаду путних трошкова, прибављање личне документације и сл. Такође, у периоду од 2021. до 2023. године најугроженије ромске породице су биле корисници једнократних новчаних помоћи и ванредних помоћи које се исплаћују из буџета општине.

У оквиру ЦСР Пожега је 2003. године, као посебна организациона јединица, формирано Домско одељење за смештај старих и пензионера. Установа има капацитет од 50 корисника, а располаже и са 4 прилагођене и адаптиране просторије у којима се збрињавају корисници смештени по хитном поступку када је попуњеност смештајних капацитета 100%. Делатност Домског одељења усмерена је на институционалну заштиту одраслих и старијих лица што обухвата услуге смештаја, становања, исхране, услуге примарне здравствене заштите, као и радно-окупационе активности, те активности културно-забавног садржаја. **У 2023. години 50 корисника се налазило на смештају у овој установи, али међу њима није било Рома.**

У општини постоји народна кухиња, а просечан број корисника на годишњем нивоу износи око 230. **Процењује се да је међу корисницима бесплатног obroка 65% Рома (око 150 лица).**

Нема података да ли је и колико Рома у претходном периоду остварило право на пријаву места пребивалишта на адреси ЦСР као предуслов за остваривање права и услуга у области социјалне заштите.

3.6.1 Локалне политике и праксе у области социјалне заштите

У складу са Законом о социјалној заштити јединице локалне самоуправе се старају о задовољењу потреба грађана у области социјалне заштите, обезбеђују остваривање посебних потреба особа са инвалидитетом и заштиту права осетљивих група, те обезбеђују пружање услуга у заједници (лични пратилац детета, дневни боравак за децу и младе, дневни боравак за одрасле особе са сметњама у развоју, прихватилиште за одрасле и старије особе, персонална асистенција итд.). Општина Пожега је 2011. год. донела *Одлуку о правима и услугама у социјалној заштити општине Пожега* којом је дефинисала велики број права на материјалну подршку и услуге у заједници које се финансирају из локалног буџета. Овом Одлуком је предвиђено да се из општинског буџета финансира следеће:

- Једнократна помоћ,
- Опрема корисника за смештај у установу или другу породицу,
- Трошкови смештаја у прихватилиште,
- Трошкови смештаја у прихватилиште за жртве породичног насиља,
- Трошкови сахране,
- Бесплатан оброк у народној кухињи,
- Право на обезбеђивање огрева,
- Обезбеђивање школског прибора и уџбеника за школу,
- Помоћ и нега у кући за старије, особе са инвалидитетом и децу са сметњама у развоју,
- Дневни центар за децу из породица са ризиком,
- Дневни боравак за децу и младе са сметњама у развоју или проблемима у понашању,
- Привремени смештај у прихватилиште за децу и младе,
- Привремени смештај у прихватилиште за одрасла и старија лица,
- Привремени смештај у прихватилиште за жртве насиља у породици,
- Социјално становање у заштићеним условима,
- Персонална асистенција за особе са телесним инвалидитетом.

Табела 15: Извршени расходи у програму 11 – Социјална и дечија заштита из буџета општине Пожега у периоду 2021-2023. у РСД

Шифре програмских активности	Назив програмских активности у програму	Година		
		2021.	2022.	2023.
0001	Социјалне помоћи	24.310.711,21	9.833.845,97	10.464.648,12
0004	Саветодавно-терапијске и едукативне активности	11.357.854,56	/	/
0005	Активности Црвеног крста	6.400.000,00	1.501.364,45	4.716.457,25
0006	Подршка деци и породицама са децом	528.000,33	25.670.108,96	28.553.070,05
0007	Подршка рађању и родитељству	/	1.497.600,00	2.000.000,00
0018	Подршка реализацији програма Црвеног крста	/	6.899.936,00	7.500.000,00
4010	Откуп земљишта за дечије игралиште	1.303.225,00	/	/
УКУПНО:		43.899.791,10	45.402.855,38	53.234.175,42

Уколико се анализирају издаци из општинског буџета у периоду 2021 - 2023. година може се закључити да, иако су издвајања за социјалну и дечију заштиту значајна, мали број материјалних давања и услуга наведених у општинској Одлуци о правима и услугама у социјалној заштити се заправо финансира у стварности. Годишњи издаци за Програм 11 – Социјална и дечија заштита су се последње три године кретали између 43,8 и 53,2 милиона РСД. Највише средстава у последње две године је издвојено за подршку деци и породицама са децом – 25,6 милиона РСД у 2022. год, односно 28,5 милиона РСД у 2023. год. На подршку реализацији програма и активности Црвеног крста је потрошено 12,2 милиона РСД у 2023. години, док је на социјалне помоћи у последње две године просечно потрошено око 10,1 милион РСД.

ЦСР Пожега одлучује у првом степену о коришћењу права и услуга социјалне заштите које обезбеђује јединица локалне самоуправе. У општини Пожега се од 2019. године пружа услуга лични пратилац детета као дневна услуга у заједници, а од 2023. године и услуга персонална асистенција као услуга подршке за самосталан живот. Обе услуге пружају лиценцирани пружаоци услуге: Друштво за церебралну и дечију парализу општине Ивањица и Удружење дистрофичара Златиборског округа из Ужица. У 2023. години је укупно било 29 корисника дневних услуга у заједници (1 корисник персоналне асистенције и 28 корисника личног пратиоца). **Међу корисницима услуге лични пратилац детета налази се и једно лице ромске националности.**

Табела 16: Број корисника дневних услуга у заједници које се финансирају из општинског буџета у периоду 2022- 2023. год.

Услуга	2022.		2023.	
	Укупан број корисника	Број корисника ромске националности	Укупан број корисника	Број корисника ромске националности
Персонална асистенција за особе за инвалидитетом	/	/	1	0
Лични пратилац детета	23	0	28	1
УКУПНО:	23	0	29	1

На фокус групи са представницима ромске заједнице је истакнуто да се исплата једнократне новчане помоћи чека месецима, те да се тај проблем мора решити поготово ако је реч о лицима који су болесни и којима новац треба за лечење. Предложено је да се исплата врши према приоритетима, а не према датуму решења. Када је реч о дневним услуга социјалне заштите, учесници су истакли да су две Ромкиње ангазоване као лични пратилац детета, као и да једно дете ромске националности користи ову услугу, али да је потреба за овом услугом далеко већа у ромској популацији. Такође, скренули су пажњу да су више пута предлагали смештање одређених лица у Геронтолошки центар, али им је речено да нема финансијских средстава за плаћање те услуге за та лица. Група препознаје значај успостављања услуге Помоћ у кући, јер би се на тај начин помогло старим и болесним лицима која живе сама, а са друге стране одређени број Ромкиња би могао да се обучи за геронтодомаћице и да се запосли.

3.7 БОРБА ПРОТИВ ЦИГАНИЗМА И ДИСКРИМИНАЦИЈЕ

У Пожеги не постоји независно локално тело чији је задатак да контролише поштовање права грађана у поступању и актима општинских органа и јавних служби, као што је нпр. Локални омбудсман. Стога није могуће добити увид у то да ли је у протеклом периоду било притужби од стране грађана ромске националности на поступање локалних органа власти и на шта су се Роми и Ромкиње најчешће жалили у раду локалних органа.

Повереник за заштиту равноправности (у даљем тексту: Повереник) је независан, самосталан и специјализован државни орган, формиран на основу Закона о забрани дискриминације, који ради на спречавању свих видова, облика и случајева дискриминације, унапређивању остваривања и заштити равноправности физичких и правних лица у свим областима друштвених односа, те спроводи надзор над применом прописа о забрани дискриминације. На основу података сакупљених у процесу израде ситуационе анализе утврђено је да је Повереник у 2022. и 2023. години примио укупно 1.281 притужбу, а међу њима и једну притужбу против јавног предузећа из Пожеге коју је поднело удружење грађана у име 51 лица ромске националности због графита увредљивог садржаја. Након покренутог поступка, графит је у најкраћем могућем року уклоњен.

Општина Пожега је 2019. године успоставила услугу бесплатне правне помоћи. Право на бесплатну правну помоћ је саставни део права на правично суђење, које се прокламује међународним уговорима који успостављају гаранције за људска права, склопљених под окриљем Уједињених нација и Савета Европе. Ово право гарантовано је Уставом РС, који је утврдио да су, поред адвокатуре, јединице локалне самоуправе пружаоци бесплатне правне помоћи. **У последње две године општина је примила укупно 10 захтева за пружање бесплатне правне помоћи и сви су били поднети од стране лица ромске националности.** Сви захтеви су одобрени и решени, а односили су се на помоћ у вези са остваривањем права из породичних односа.

Табела 17: Број поднетих и одобрених захтева за бесплатну правну помоћ у Општини Пожега у периоду 2022-2023.

	2022.	2023.	Укупан број захтева 2022 -2023.
1. Број поднетих захтева	2	8	10

2. Број захтева који су поднети од стране припадника ромске националне мањине	2	8	10
3. Број одобрених захтева	2	8	10
4. Број одобрених захтева који су поднети од стране припадника ромске националне мањине	2	8	10
5. Број решених предмета припадника ромске националне мањине	2	8	10

Информације о пружању бесплатне правне помоћи су доступне на званичној интернет презентацији општине, али општина до сада није предузимала посебне активности у циљу информисања грађана ромске националности о начинима остваривања ове услуге.

Повереник за заштиту равноправности је током 2024. године објавио резултате истраживања о перцепцији ромске заједнице о дискриминацији⁹ према којима 34% испитаника сматра да је однос према Ромима другачији у односу на друге грађане. Скоро две трећине испитаника (64%) сматра да су ромска деца „малтретирана“ у образовним установама због свог етничког порекла, док готово половина испитаника (47%) сматра да се Роми теже запошљавају јер послодавци не желе да имају Роми међу запосленима. Готово исти постотак испитаника (46%) сматра да постоји извесна дискриминација у погледу доступности базичне јавне инфраструктуре Ромима, као и да постоји извесна дискриминација (49% испитаника) у здравственим установама према припадницима ромске заједнице. Такође, извештај Повереника о перцепцији грађана и грађанки о дискриминацији у Србији из 2023. године показује да 61% испитаника верује да је заступљеност дискриминације према Ромима веома или углавном присутна. Анализа је показала да претходних година у Пожеги **нису спроведена истраживања о перцепцији ромске заједнице о дискриминацији, нити истраживања о односу грађана и грађанки према дискриминацији**. Такође, општина до сада није спроводила ни превентивне активности на плану борбе против циганизма.

Национална Стратегија за социјално укључивање Рома и Ромкиња у РС за период од 2022 – 2023. године наглашава да је за остваривање суштинске равноправности Рома и Ромкиња потребно да се унапреде мере за борбу против циганизма, као посебног облика расизма и дискриминације према Ромима и Ромкињама, као и да се осмисле политике интегративне мултикултуралности и интеркултуралног дијалога. Даље се истиче, да је Ромима неопходно свесно регулисање јавног интереса у области културе и учешће у одлучивању о свим питањима везаним за културни развитак. Једном речју, Ромима је потребно креирање сопствене културне политике која ће бити усмерена на: очување културне баштине и културног идентитета, развој савременог уметничког стваралаштва, као и на подстицање доступности културних добара и учешће грађана у културном животу. **Анализа стања је показала Општина Пожега не поседује плански документ у области развоја културе.**

У последње три године из општинског буџета је издвојено око 2,3 милиона РСД за финансирање и суфинансирање програма / пројеката у култури и културно уметничких удружења

⁹ Резултати истраживања су доступни на: <https://ravnopravnost.gov.rs/wp-content/uploads/2024/09/Percepција-romske-zajednc-o-diskriminaciji.pdf>

на основу јавног конкурса. **Међу финансираним програмима и пројектима није био ниједан пројекат који је за циљ имао очување и промоцију културног идентитета и традиције ромске националне мањине.**

Табела 18: Финансијска средства из општинског буџета намењена финансирању програма и пројеката у култури у периоду 2021-2023.

	Година		
	2021.	2022.	2023.
Издвојена финансијска средства у општинском буџету за финансирање програма / пројеката у култури и културно уметничких удружења на основу јавног конкурса (у РСД)	749.879,00	779.487,50	779.487,50
Број финансираних пројеката који чувају и промовишу културни идентитет и традицију ромске националне мањине	0	0	0

Носиоци културних активности у Пожеги су Спортско-културни центар Пожега (у даљем тексту: СКЦ Пожега), у оквиру кога је основана Градска галерија „Милан Туцовић“ и Народна библиотека Пожега. СКЦ Пожега реализује велики број програма намењених разноликој публици, међу којима су: едукативни, филмски, музички, позоришни и ликовни програми. Ниједна од ових установа културе не реализује искључиво програме који за циљ имају очување културног идентитета и културне баштине ромске заједнице, **али је 2023. године први пут поводом обележавања Међународног дана Рома организована представа „Ромски кабаре“ у изведби београдских глумаца.**

У Пожеги постоји традиција добрих односа између Рома и већинског становништва, као и пружање подршке ромској заједници од стране локалне самоуправе. У сарадњи са ромским удружењима општинска управа обезбеђује средства и уступа просторије у јавној својини за организовање разних активности и културних манифестација. **Такође, из локалног буџета се редовно издвајају новчана средства за обележавање ромске славе Бибија.** Роми годинама негују своју културу, традицију и обичаје, кроз игру, песму и весеље. На овај начин, они афирмативно доприносе очувању и унапређењу идентитета своје етничке групе, па је неопходно већу пажњу посветити медијској промоцији ромске културе.

У Пожеги не постоји утврђена листа истакнутих уметника и културних делатника ромске националности, као ни медији који емитују / производе програм на ромском језику. Такође, у последње две године на општинским медијским конкурсима није подржан ниједан пројекат који је имао за циљ промоцију толеранције и културног идентитета Рома.

Међу запосленима у органима општине и локалним институцијама нема службеника који су обучени за тему заштите од дискриминације и циганизма као специфичног облика расизма.

Представници ромске заједнице на фокус групи су истакли да постоји дискриминација деце ромске националности у школама од стране вршњака, да се деца осећају мање вредном, одбаченом и да не желе да иду у школу. Такође, истичу да без обзира на фактичко стање врло мали број притужби о дискриминацији се упућује ка надлежним органима. Затим, у Пожеги не постоји простор који би ромска удружења користила за окупљање и неговање своје културе и традиције, нема ромског Културног центра, Културно-уметничког друштва или бар посебних секција, као што су драмска, фолклорна, музичка и сл. где би се млади окупљали, обучавали и

доприносили очувању и промоцији културне традиције своје етничке заједнице. У школама се не обележава Међународни дан Рома.

3.8 ПАРТИЦИПАЦИЈА

Национална стратегија је уврстила партиципацију, тј. учешће као веома важну хоризонталну тему која мора бити заступљена у свакој области друштвеног живота Рома и Ромкиња. У обликовању јавних послова, партиципација је предуслов који омогућава једнакост и укључивање, промовише демократско и ефикасно управљање. Као посебно важни актери у овом процесу су препозната ромска удружења. **Стратегија је истакла да је потребно створити могућности за оснаживање ромских заједница на локалном нивоу, како би се омогућило да заједница експлицитно и усмерено делује на доношење друштвених и политичких промена.** Управо су ово били разлози који су указали на неопходност да се у процесу спровођења анализе стања размотрити тренутни ниво партиципације ромске заједнице у друштвеном животу општине Пожега.

У Пожеги постоје одређени локални механизми који имају за циљ да оперативно олакшају приступ остваривању људских и мањинских права, као и социјалну инклузију ромске популације на територији општине. До сада је формирано **Локално координационо тело за социјално укључивање Рома и Ромкиња, Мобилни тим за социјално укључивање Рома и Ромкиња** и ангажована је **једна педагошка асистенткиња**. У овим телима ромска заједница има своје представнике. Међутим, ови механизми нису довољни за укључивање Рома у друштвени живот локалне заједнице и унапређење њихових услова живота. Најпре, у општинској управи не постоји координатор за ромска питања, а већина комуникације између локалне самоуправе и грађана ромске националности се одвија преко педагошке асистенткиње. Такође, исказана је потреба и за повећањем броја педагошких асистената, као и за ангажовањем здравствене медијаторке.

Заступљеност лица ромске националности међу запосленима у органима јавне управе је безначајно на државном нивоу, а таква је ситуација и у Пожеги. Према расположивим подацима, **ниједан представник ромске популације није запослен у органима општинске управе, а нема запослених Рома и Ромкиња ни код индиректних буџетских корисника** (ПУ, СКЦ Пожега, ЈКП „Наш дом“, итд.). Међу 33 одборника у актуелном сазиву **Скупштине општине нема лица ромске националности, али се међу 7 чланова Општинског већа налази један већник ромске националности.** У састав локалних савета које је општина формирала као привремена или стална радна тела општинских органа, такође, не улазе представници ромске популације (Савет за родну равноправност, Савет за здравље, Савет за социјалну заштиту, итд.). У посебан бирачки списак ромске националне мањине је на дан 1.04.2024. год. било уписано 169 Рома и Ромкиња.

У Пожеги постоји развијен цивилни сектор са великим бројем удружења која активно суделују у друштвеном животу локалне заједнице заступајући интересе посебних циљних група и свог чланства. Међу најактивније организације спадају: Форум цивилне акције ФОРЦА, Удружење грађана Сретење, Друштво за церебралну и децу парализу општине Пожега, Грађанска алијанса за социјалну инклузију – ГАСИ, Ромски центар Пожега, Удружење грађана Наша прича, Удружење ратних војних инвалида општине Пожега, Удружење медијска мрежа Западног Балкана. **Међу овим организацијама се налазе 3 удружења која, између осталог, заступају и интересе ромске популације – ФОРЦА, Ромски центар Пожега, ГАСИ.** Ромски центар Пожега је једино ромско удружење у општини које не само да заступа интересе грађана ромске националности,

већ га и воде представници ове националне мањине. **У општини не постоје женске ромске организације, као ни омладинске ромске организације.**

Када је реч о партиципацији ромске заједнице у доношењу прописа и докумената јавних политика, њени представници су у претходном периоду активно учествовали у припреми и доношењу претходних ЛАП-ова у области инклузије Рома, као и приликом доношења Стратегије развоја Општине Пожега за период 2016 - 2021. год. У остале процесе стратешког планирања Роми нису били укључени.

На фокус групи са представницима ромске заједнице истакнуто је да је ангажовање координатора за ромска питања од посебног значаја за Роме, јер би он био њихова спона са локалном самоуправом, неко ко би заступао њихове интересе, обилазио терен и информисао ромску заједницу о свим значајним питањима. Поред лоше заступљености Рома у локалном јавном сектору, истакнуто је да нема родитеља ромских ученика у саветима школа и да би то требало променити.

4. SWOT АНАЛИЗА

SWOT анализа је урађена за свих седам приоритетних области социјалног укључивања Рома, те су њени налази представљени посебно за сваку област. Она је резултат једнодневне радионице чланова Радне групе за израду нацрта ЛАП-а и фокус групе са представницима ромске заједнице. Заснована је како на горе наведеним налазима ситуационе анализе, тако и на проценама чланова радне групе и представника заинтересованих страна, који су учествовали у њеној изради.

4.1 Образовање

СНАГЕ	СЛАБОСТИ
- Добри капацитети ПУ и доступност предшколског образовања у свим насељеним местима општине - Ангажован педагошки асистент у две ОШ - Нове генерације родитеља са већим степеном образовања и информисаности - Формирани локални механизми: Локално координационо тело и Мобилни тим за социјално укључивање Рома - Заинтересованост општине за унапређење положаја ромске популације - Доступност великог броја образовних профила у средњим школама у општини - Обезбеђена материјална подршка ученицима ромске националности (бесплатни уџбеници, превоз) - У општини постоји већи број високообразованих Рома	- Мали проценат деце ромске националности похађа програме раног развоја - Похађање вртића није бесплатно за децу из материјално угрожених породица - Не постоји педагошки асистент у ПУ - У школама се не предаје изборни предмет Ромски језик са елементима националне традиције и културе - Родитељи ученика нису у довољној мери упознати са значајем похађања изборног предмета ромски језик - У школама се не обележава Међународни дана Рома - Не води се евиденција о осипању ученика у основним школама - Ниска свест родитеља о значају образовања - Лоша сарадња родитеља са школама - Сиромаштво и лоши услови становања - Недостатак подршке у учењу код куће - Не постоје додатни програми подршке (дневни боравак, радионице) за помоћ у учењу и писању домаћих задатака - Нередовно похађање школе - Дискриминација у школама од стране друге деце - Не постоје ментори за ученике ромске националности у средњим стручним школама

	- Рано укључивање младих у радне активности и помагање родитељима - Не постоје бесплатне ваншколске активности (секције, спортске активности) - Слаба укљученост деце ромске националности у културни и спортски живот општине
ШАНСЕ	ПРЕТЊЕ
- Афирмативне мере за упис у средње школе и на факултете - Републичке стипендије - Додатне едукација и курсеви у оквиру донаторских пројеката - Дуално образовање као спона између образовања и тржишта рада - Сарадња са Фондом за образовање Рома (РЕФ)	- Традиционални начин живота и обичајно право - Честа пресељења / миграције ромских породица у друге општине или иностранство - Тешко проналажење посла у струци након завршетка школовања - Погоршање економске ситуације и продубљивање сиромаштва ромских породица

4.2 Запошљавање

СНАГЕ	СЛАБОСТИ
- Финансирање мера активне политике запошљавање из локалног буџета: јавни радови, субвенције за samozapošljavanje, субвенције за запошљавање теже запошљивих лица - Стална потреба за радном снагом на локалном тржишту - 40 Рома и Ромкиња завршило сертификоване обуке за конкретна занимања (преквалификација) - Ромска популација има значајно радно искуство у пољопривреди на сезонским пословима - Општина поседује искуство у спровођењу пројеката у области запошљавања Рома и Ромкиња	- Висока стопа незапослености ромске популације - Велики број незапослених младих Рома старости од 30 до 34 године - Непотпуна евиденција о стварној незапослености Рома - Низак ниво квалификација и стручне спреме— углавном неквалификована радна снага - Не постоји ФООО на територији општине - Затупљено неформално радно ангажовање на сезонским и другим физичким пословима - Присутна дискриминација од стране послодаваца - Незаинтересованост једног дела популације да раде због губитка новчане социјалне помоћи - У последње 3 године Роми нису били укључени у мере активне политике запошљавања - Непоседовање пољопривредног земљишта за бављењем пољопривредом - Нико од преквалификованих Рома није нашао трајно запослење - Непостојање мера и механизма од стране локалне самоуправе за запошљавање Рома и Ромкиња у јавном сектору - Непостојање програма откупа сеоских домаћинстава са окућницом где би се најугроженијим породицама омогућило решавање стамбеног и економског питања - Велики број младих образованих Рома и Ромкиња не ради у својој струци - Нема довољно програма за преквалификацију, доквалификацију и стручну праксу - Неадекватна информисаност Рома о програмима запошљавања -

ШАНСЕ	ПРЕТЊЕ
- Долазак страних инвеститора и отварање нових радних места - Нове мере и програми Националне службе за запошљавање - Програми и пројекти међународних организација у области запошљавања - Сарадња са општинама које су успешно спровеле пројекте у области запошљавања Рома и Ромкиња - Дуално образовање	- Традиционални начин живота и доминантна ослоњеност на различите видове социјалне помоћи - Одлазак страних инвеститора у друге општине и градове у окружењу - Долазак економских миграната и јефтине радне снаге из других земаља - Продубљивање економске кризе и затварање фабрика

4.3 Становање

СНАГЕ	СЛАБОСТИ
- Усвоје План детаљне регулације за насеље Лисиште - Не постоје нехигијенских ромска насеља - Највећи број Рома живи у урбаном подручју општине - Урађена комплетна инфраструктура у ромским насељима Лисиште и Будимка - Урађени елаборати за већину објеката које је потребно озакоњити у ромским насељима - Бесплатна правна помоћ	- Велики број нелегалних објеката - Немогућност решавања имовинско – правних односа на парцелама на којима се налазе објекти у којима живе ромске породице (приватно земљиште) - Велики број објеката лошег квалитета у којима живе ромске породице - Нема рампи у објектима у којима живе Роми са инвалидитетом - Не постоје планови детаљне регулације за друга ромска насеља - Струјомери у ромском насељу Лисиште су измештени у трафо станицу без могућност увида у потрошњу струје - У објекту за социјално становање на сточној пијаци постоји заједнички струјомер, па станарима долазе високи рачуни - Мали број мокрих чворова у згради за социјално становање у насељу сточна пијаца - Објекат за социјално становање се налази у индустријској зони у окружењу које није погодно за становање - Септичка јама у насељу сточна пијаца се ретко празни - Изливање канализације у насељу Будимка - Изливање канализације у насељу сточна пијаца - Непостојање локације за изградњу зграде за социјално становање - Мали број социјалних станова у јавној својини општине
ШАНСЕ	ПРЕТЊЕ
- Међународни донатори и програми у области социјалног становања - Државни програм намењен стамбеном збрињавању повратника по споразумима о реадмисији - Откуп сеоских домаћинстава - Државни програми унапређења енергетске ефикасности	- Неадекватан законски оквир у области озакоњена нелегалних објеката - Поскупљење грађевинског материјала - Стопирање евро-интеграција и укидање ИПА фондова - Повлачење међународних донатора у области социјалног становања - Велике временске непогоде (поплаве, олује и сл.)

4.4 Здравље

СНАГЕ	СЛАБОСТИ
- Доступност здравствене заштите - Дом здравља Пожега и Општа болница Ужице у Пожеги - Готови сви Роми и Ромкиње поседују здравствену књижицу - Потпун обухват имунизацијом деце и младих ромске националности - Потпун обухват трудница ромске националности гинеколошким прегледима - Потпун обухват мајки и деце ромске националности патронажним посетама	- Нема прецизних података о здравственом стању ромске популације у општини - Није ангажована здравствена медијаторка - Не постоји Развојно саветовалиште и Саветовалиште за младе - Лоши услови становања и сиромаштво - Роми ретко користе стоматолошке услуге - Непрепознавање значаја превенције здравља и неодазивање на превентивне прегледе и скрининге - Не постоје радионице о репродуктивном здрављу и планирању породице - Мањак лекара и дуго чекање на заказивање прегледа - Превентивни прегледи се не организују по ромским насељима - Нема представника ромске заједнице у Савету за здравље
ШАНСЕ	ПРЕТЊЕ
- Превентивни прегледи које организује Министарство здравља - Могућност ангажовања здравствене медијаторке преко Министарства здравља - Конкурси домаћих и страних донатора у области социјалне инклузије и здравствене заштите - Сарадња са асоцијацијом здравствених медијаторки	- Здравствена евиденција се не води према националној припадности - Ванредне ситуације и пандемије - Временске непогоде (земљотреси, поплаве...) - Лоша економска ситуација у земљи и сиромаштво

4.5 Социјална заштита

СНАГЕ	СЛАБОСТИ
- Усвојена Одлука о правима и услугама о социјалној заштити - Усвојена Стратегија развоја социјалне заштите - Обезбеђено финансирање услуга социјалне заштите из општинског буџета - Пружање услуге личног пратиоца детета - Пружање услуге персоналног асистента за особе са инвалидитетом - Постоји Домско одељење за смештај старих и пензионера при ЦСР Пожега - Постоји народна кухиња - Обезбеђена једнократна и изванредна помоћ - Обезбеђена помоћ за набавку огрева, лекова, лечење, надокнаду путних	- Велика већина ромске популације су корисници новчане социјалне помоћи - Нема прецизне евиденције колико деце ромске националности прима дечији додатак - Дуг период остваривања права на једнократну социјалну помоћ - Мали капацитет Домског одељења за смештај старих и пензионера - Недовољан број запослених у ЦСР - Мали број корисника дневних услуга из ромске популације - Лоша информисаност ромске популације о дневним услугама социјалне заштите - Није успостављена услуга Помоћ у кући - Нема корисника ромске националности на смештају у Домском одељењу за смештај старих

трошкова, прибављање личне документације за најугроженија лица	
ШАНСЕ	ПРЕТЊЕ
- Спровођење Националне стратегије за социјално укључивање Рома и Ромкиња - Мере и програми које спроводи држава у области социјалне заштите - Наменски трансфери са републичког нивоа за социјалну заштиту - Донаторски пројекти у области социјалне инклузије и унапређења услуга социјалне заштите на локалном нивоу - Сарадња са цивилним сектором у спровођењу пројеката намењених осетљивим групама	- Продубљивање економске кризе и пораст сиромаштва - Инфлација и поскупљење основних животних намерница - Избијање нових епидемија и пандемије - Светски сукоб

4.6 Борба против дискриминације и циганизма

СНАГЕ	СЛАБОСТИ
- Услуга бесплатне правне помоћи - Сертификован један наставник ромског језика - Обележавање ромске славе Бибија - Постоји традиција добрих односа између Рома и већинског становништва - Спремност ЈЛС и институција за едукацију и спровођење мера против дискриминације и циганизма	- Ромска деца у раном узрасту доживљавају неки вид дискриминације - Непостојање Локалног омбудсмана - Необележавање Светског дана Рома у школама - Нису спроведена истраживања о перцепцији ромске заједнице о дискриминацији, нити истраживања о односу грађана и грађанки према дискриминацији - Дискриминација се не пријављује иако се дешава у различитим областима - Нису спроведене превентивне активности на плану борбе против циганизма - Нема локалних службеника који су обучени на тему заштите од дискриминације и циганизма - Недовољна информисаност ромске заједнице о механизмима за заштиту од дискриминације - Не постоје медији који емитују / производе програм на ромском језику - Не реализују се пројекти и програми намењени очувању и промоцији ромске културе и традиције - У школама се не изводи предмет Ромски језик са елементима културе - Локални службеници нису обучени на тему борбе против дискриминације и циганизма - Не постоји ромски КЦ, КУД или посебне секције (фолклорна, музичка, драмска итд.)
ШАНСЕ	ПРЕТЊЕ
- Спровођење националног законодавства: Закон о националним мањинама, Закон о забрани дискриминације итд.	- Десничарске организације - Медији који шире говор мржње - Нестабилна политичка ситуација - Зауостављање евро-интеграција

- Спровођење Националне стратегије за социјално укључивање Рома и Ромкиња - Обраћање Поверенику за заштиту равноправности - Притужбе Заштитнику грађана - Акредитовани програми за борбу против дискриминације и циганизма - Конкурси и пројекти страних донатора у области људских и мањинских права и борбе против дискриминације - Сарадња са организацијама које су посвећене заштити људских и мањинских права	- Преоптерећеност независних институција и механизма за заштиту равноправности на републичком нивоу - Јачање национализма
--	--

4.7 Партиципација

СНАГЕ	СЛАБОСТИ
- Успостављени локални механизми: Локално координационо тело, Мобилни тим за социјално укључивање Рома и Ромкиња, педагошка асистенткиња - Постоји једно ромско удружење - Постоје ОЦД које заступају интересе осетљивих група, укључујући и Роме - Заступљеност ромске националне мањине у Општинском већу (1 члан) - Већи број Рома и Ромкиња са завршеним средњим и високим образовањем	- Не постоји координатор за ромска питања - Не постоји здравствена медијаторка - Мали број педагошких асистената у школама - Нема Рома међу одборницима СО - Не постоје ромска удружења за младе и жене - Нема Рома у саветима месних заједница - Непостојање Канцеларије за младе у општини - Нема запослених Рома у јавним институцијама и установама - Нема Рома у саветима школа - Нема Рома у формираним локалним саветима - Не постоји ромско Културно-уметничко друштво
ШАНСЕ	ПРЕТЊЕ
- Доследна примена националног законодавног и стратешког оквира у овој области - Интереси већинских политичких партија за укључивање Рома и Ромкиња у политички живот - Сарадња са НСРНМ - Оснивање ромских политичких партија	- Политичка нестабилност - Јачање десничарских политичких партија - Јачање национализма - Говор мржње - Прекид евро-интеграција - Будућност Европске уније - Светски сукоб

5. ДЕФИНИСАЊЕ ЖЕЉЕНЕ ПРОМЕНЕ

ВИЗИЈА

ОПШТИНА ПОЖЕГА ЈЕ ДОБРО МЕСТО ЗА ЖИВОТ, РАД И СОЦИЈАЛНИ ПРОСПЕРИТЕТ СВИХ ЊЕНИХ ГРАЂАНА И ГРАЃАНКИ.

Визија општине Пожега у области инклузије Рома изражава стремљење ка жељеној промени која ће је учинити пожељним и добрим местом за живот, рад и социјални просперитет свих њених житеља без обзира на њихову националну и другу припадност. Тежња ка стварању локалне заједнице која омогућава да сви њени грађани и грађанке, на једнаким основама и без дискриминације, уживају благодети бољег животног стандарда, квалитетних јавних услуга и социјалне заштите јесте уједно и манифестација остваривања основних људских права у најширем смислу.

ОПШТИ ЦИЉ

ПОСТИЗАЊЕ ВЕЋЕ СОЦИЈАЛНЕ УКЉУЧЕНОСТИ РОМА И РОМКИЊА У ОПШТИНИ ПОЖЕГА У СВИМ СЕГМЕНТИМА ДРУШТВА, УЗ УНАПРЕЂЕЊЕ РАВНОПРАВНОСТИ.

Формулација општег циља је усклађена са општим циљем националне Стратегије за социјално укључивање Рома и Ромкиња у Републици Србији за период од 2022. до 2030. године, који гласи: *Унапређење квалитета живота Рома и Ромкиња у Републици Србији, уз уважавање људских и мањинских права, елиминисање дискриминације и циганизма као облика расизма, и постизање веће социјалне укључености у свим сегментима друштва.*

На постизању општег циља радиће се кроз интервенцију у **седам приоритетних области** значајних за социјалну инклузију ромске националне мањине, а то су: образовање, запошљавање, становање, здравствена заштита, социјалне заштита, партиципација, борба против циганизма и дискриминације.

За мерење жељене промене на нивоу општег циља биће коришћен следећи **показатељ учинка** (*показатељ ефеката јавне политике*):

Показатељ ефеката јавне политике	Базна година	Почетна вредност	Циљана година	Циљана вредност	Извори верификације
Проценат ромских домаћинстава која живе у условима изражене материјалне депривације (3 или више фактора материјалне депривације)	2024.	Биће утврђена	2027.	Биће утврђена	РЗС, Извештај Мобилног тима

Материјална депривација се процењује у зависности од тога да ли појединац живи у домаћинству које може да приушти ставке са следеће листе:

1. Адекватно загревање стана,
2. Подмиривање неочекиваног трошка у износу од 10.000,00 динара,
3. Оброк од меса или рибе (или вегетаријанска замена) сваки други дан,
4. Недељу дана одмора ван куће,
5. Редовно плаћање ренте, рате за стан или другог кредита или комуналних услуга за стан,
6. Телевизор у боји,
7. Машину за прање веша,
8. Аутомобил и
9. Телефон.

6. ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ И МЕРЕ

Посебни циљеви изражавају очекивану, спроводљиву, мерљиву и жељену промену у свакој приоритетној области социјалног укључивања ромске заједнице. За сваку област деловања дефинисан је по један посебан циљ и већи број мера, који су представљени испод:

1. ОБРАЗОВАЊЕ

Посебан циљ 1: Повећати обухват деце ромске националности предшколским васпитањем и образовањем и унапредити редовност похађања наставе у основним и средњим школама

Мере:

- 1.1 Повећати обухват деце ромске националности предшколским васпитањем и образовањем уз елиминацију отежавајућих фактора за њихово укључивање у програме раног развоја
- 1.2 Повећати бројност деце ромске националности која похађају и завршавају основно образовање уз смањење отежавајућих фактора који утичу на редовност похађања наставе
- 1.3 Повећати број младих Рома који редовно похађају и завршавају средњошколско и високо образовање

2. ЗАПОШЉАВАЊЕ

Посебан циљ 2: Повећање запослености ромске популације на формалном тржишту рада

Мере:

- 2.1 Програми преквалификација и доквалификација за усклађивање компетенција са реалним потребама тржишта рада
- 2.2 Укључивање Рома у мере активне политике запошљавања које спроводи НСЗ
- 2.3 Подршка почетку пословања и додела субвенција у пољопривреди

СТАНОВАЊЕ

Посебан циљ 3: Унапређење становања ромске популације која живи у неадекватним условима

Мере:

- 3.1 Успостављање механизма за подршку ромским породицама у процесу озакоњења објеката
- 3.2 Подршка унапређењу социјалног становања најугроженијих ромских породица
- 3.3 Унапређење инфраструктуре у насељима у којима живе Роми

ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА

Посебан циљ 4: Унапређење здравственог стања ромске популације у Пожеги

Мере:

- 4.1 Промоција здравих навика и стилова живота уз побољшану комуникацију између локалних актера
- 4.2 Организовање превентивних прегледа и едукативних радионица о хроничним незаразним обољењима
- 4.3 Успостављање координације између локалних институција ради смањења болести зависности и малолетничке деликвенције

СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА

Посебан циљ 5: Унапређење доступности права и услуга Ромима у систему социјалне заштите кроз обезбеђивање материјалне и социјалне помоћи угроженим породицама и породицама у ризику од насиља

Мере:

- 5.1 Обезбеђивање материјалне подршке најугроженијим ромским породицама
- 5.2 Повећати бројност корисника ромске националности дневних услуга у заједници
- 5.3 Обезбедити доступност подршке породицама у ризику од насиља

БОРБА ПРОТИВ ДИСКРИМИНАЦИЈЕ И ЦИГАНИЗМА

Посебан циљ 6: Унапређење антидискриминаторног окружења кроз едукацију и промоцију ромске културе и језика

Мере:

- 6.1 Повећати информисаност ромске заједнице о механизмима за заштиту од дискриминације
- 6.2 Сензибилисање запослених у јавним установа и предузећима по питању дискриминације
- 6.3 Успоставити културне и образовне програме који промовишу ромску културу и језик

ПАРТИЦИПАЦИЈА

Посебан циљ 7: Подржати активно учешће Рома у процесима доношења одлука на локалном нивоу

Мере:

- 7.1 Укључивање представника ромске заједнице у општинска саветодавна тела, радне групе и ангажовање координатора за ромска питања
- 7.2 Програми менторства за младе Роме
- 7.3 Обезбедити подршку за изградњу капацитета ромских удружења за учешће у конкурсима на домаћим и донаторским конкурсима за пројекте

За мерење жељене промене на нивоу посебних циљева биће коришћени следећи **показатељи учинка (показатељи исхода):**

Показатељи учинка	Базна година	Почетна вредност	Циљана година	Циљана вредност	Извори верификације
Показатељи учинка на нивоу посебног циља 1: Повећати обухват деце ромске националности предшколским васпитањем и образовањем и унапредити редовност похађања наставе у основним и средњим школама					
Проценат деце ромске	Школска 2022/2023.	42,85%	Школска 2027/2028.	55%	Извештаји ПУ

националности која похађају ниже вртићке групе у односу на укупан број ромске деце обухваћен ПВО					
Проценат деце ромске националности која нередовно похађају ОШ	Школска 2023/2024.	Биће утврђена	Школска 2027/2028.	Биће утврђена	Извештаји ПА и ОШ
Проценат деце ромске националности која завршавају СШ	Школска 2023/2024.	Биће утврђена	Школска 2027/2028.	Биће утврђена	Извештаји СШ
Показатељи учинка на нивоу посебног циља 2: Повећање запослености ромске популације на формалном тржишту рада					
Удео незапослених Рома међу свим незапосленим лицима на евиденцији НСЗ	2023.	5,72%	2027.	5,50%	Извештаји НСЗ
Показатељи учинка на нивоу посебног циља 3: Унапређење становања ромске популације која живи у неадекватним условима					
Проценат Рома који живе у нехигијениским условима	2023.	45,45%	2027.	43%	Извештаји Мобилног тима
Показатељи учинка на нивоу посебног циља 4: Унапређење здравственог стања ромске популације у Пожеги					
Обухват деце ромске националности узраста од 24-35 месеци имунизацијом	2023.	100%	2027.	100%	Евиденција дечјег диспанзера ДЗ
Обухват жена ромске националности у првом триместру трудноће редовним гинеколошким прегледима	2023.	100%	2027.	100%	Служба за заштиту здравља жена ДЗ
Проценат Рома који одлазе на превентивне здравствене прегледе	2023.	1%	2027.	5%	Евиденција ДЗ
Показатељи учинка на нивоу посебног циља 5: Унапређење доступности права и услуга Ромима у систему социјалне заштите кроз обезбеђивање материјалне и социјалне помоћи угроженим породицама и породицама у ризику од насиља					
Удео корисника ромске националности међу корисницима услуга у заједници	2023.	3,45%	2027.	8%	Годишњи извештај ЦСР
Број услуга социјалне заштите у заједници доступних Ромима	2023.	2	2027.	4	Годишњи извештај ЦСР

Показатељи учинка на нивоу посебног циља 6: Унапређење антидискриминаторног окружења кроз едукацију и промоцију ромске културе и језика					
Број Рома и Ромкиња који су упознати са механизмима за заштиту од дискриминације	2023.	0	2027.	30	Извештаји Мобилног тима
Број културних програма и манифестација којима се промовише ромски језик и култура на годишњем нивоу	2023.	1	2027.	5	Извештаји Мобилног тима
Показатељи учинка на нивоу посебног циља 7: Подржати активно учешће Рома у процесима доношења одлука на локалном нивоу					
Број успостављених локалних механизма за социјално укључивање Рома и Рокиња	2024.	3	2027.	5	Извештаји Мобилног тима

7. АКЦИОНИ ПЛАН

ОПШТИ ЦИЉ: ПОСТИЗАЊЕ ВЕЋЕ СОЦИЈАЛНЕ УКЉУЧЕНОСТИ РОМА И РОМКИЊА У ОПШТИНИ ПОЖЕГА У СВИМ СЕГМЕНТИМА ДРУШТВА УЗ УНАПРЕЂЕЊЕ РАВНОПРАВНОСТИ						
Показатељи на нивоу општег циља (показатељи ефеката)	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљна година	Циљна вредност	Извор провере
Проценат ромских домаћинстава која живе у условима изражене материјалне депривације (3 или више фактора материјалне депривације)	%	2024.	Биће утврђена	2027.	Биће утврђена	РЗС, Извештај Мобилног тима
ПОСЕБНИ ЦИЉ 1. Повећати обухват деце ромске националности предшколским васпитањем и образовањем и унапредити редовност похађања наставе у основним и средњим школама						
Показатељи на нивоу посебног циља (показатељи исхода)	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљна година	Циљна вредност	Извор провере
Проценат деце ромске националности која похађају ниже вртићке групе у односу на укупан број ромске деце обухваћен ПВО	%	Школска 2022/2023.	42,85%	Школска 2027/2028.	55%	Извештаји ПУ
Проценат деце ромске националности која нередовно похађају ОШ	%	Школска 2023/2024.	Биће утврђена	Школска 2027/2028.	Биће утврђена	Извештаји ПА и ОШ
Проценат деце ромске националности која завршавају СШ	%	Школска 2023/2024.	Биће утврђена	Школска 2027/2028.	Биће утврђена	Извештаји СШ
МЕРА 1.1. Повећати обухват деце ромске националности предшколским васпитањем и образовањем уз елиминацију отежавајућих фактора за њихово укључивање у програме раног развоја		Тип мере:		Информативно-едукативна		
Носилац мере:	Одељење за друштвене делатности	Партнери:		ПУ, ОЦД		
Период спровођења:	2025 – 2027.	Посебне измене прописа:		Не		

Укупно процењена финансијска средства за меру (РСД):	624.000,00	Вредности фин.средстава по годинама (РСД):	2025 – 208.000,00 2025 – 208.000,00 2025 – 208.000,00			Вредности фин.средстава по изворима финансирања:	Буџет ЈЛС – средства за реализацију ЛАП-а 544.000,00 Оперативни план 80.000,00
Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата)	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљне вредности			Извор провере
				2025.	2026.	2027.	
Број ромске деце која добију дидактички материјал за полазак у ПВО	Број	2023.	0	10	10	10	Извештаји МТ и ПУ
Број одржаних родитељских састанака о значају раног развоја пред упис у ПВО	Број	2023.	0	1	1	1	Извештаји ПУ
Број одржаних радионица „Учимо ромски језик и упознајемо ромску културу“ у ПУ	Број	2023.	0	2	2	2	Извештаји ПУ
Ознака	Назив активности	Носилац	Партнери	Рок за реализацију	Укупно потребна фин.средства (РСД)	Вредности фин. средства по годинама (РСД)	Вредности фин. средства по изворима (РСД)
1.1.1	Обезбеђивање партиципације до износа економске цене вртића за децу ромске (за троје деце по 4 месечна рачуна на годишњем нивоу)	Одељење за друштвене делатности	ПУ, ОЦД	2025 – 2027.	234.000,00	2025 – 78.000,00 2026 – 78.000,00 2027 – 78.000,00	Буџет ЛС - Средства за реализацију ЛАП-а 234.000,00
1.1.2	Набавка дидактичког материјала за децу ромске националности која похађају ПВО	Одељење за друштвене делатности	ПУ, ОЦД	2025 – 2027.	150.000,00	2025 – 50.000,00 2026 – 50.000,00 2027 – 50.000,00	Буџет ЛС - Средства за реализацију ЛАП-а 150.000,00

1.1.3	Креативне радионице у ПУ за ромску децу узраста 3-5,5 година која не похађају ПВО (4 месеца годишње по 2 радионице месечно)	Одељење за друштвене делатности	ПУ, ОЦД	2025 – 2027.	240.000,00	2025 – 80.000,00 2026 – 80.000,00 2027 – 80.000,00	Буџет ЛС – средства за реализацију ЛАП-а 160.000,00 Оперативни план 80.000,00
1.1.4	Организовање родитељских састанака пред упис у ПВО о значају раног развоја са родитељима деце која не похађају ПВО	Одељење за друштвене делатности	ПУ	2025 – 2027.	Без средстава	/	/
1.1.5	Укључивање родитеља ромске деце која похађају ПВО у пројектне активности вртића	Одељење за друштвене делатности	ПУ	2025 – 2027.	Без средстава	/	/
1.1.6	Радионица „Учимо ромски језик и упознајемо ромску културу“ у ПУ у групама у којима су уписана деца ромске националности	Одељење за друштвене делатности	ПУ	2025 – 2027.	Без средстава	/	/
МЕРА 1.2. Повећати бројност деце ромске националности која похађају и завршавају основно образовање уз смањење отежавајућих фактора који утичу на редовност похађања наставе			Тип мере:		Подстицајна		
Носилац мере:		Одељење за друштвене делатности	Партнери:		ОШ, ПА, ОЦД		
Период спровођења:		2025 – 2027.	Посебне измене прописа:			НЕ	
Укупно процењена финансијска средства за меру (РСД):		3.540.000,00	Вредности фин.средстава по годинама (РСД):		2025 – 1.180.000,00 2026 – 1.180.000,00 2027 – 1.180.000,00	Вредности фин.средстава по изворима	Буџет ЛС

					финансирања:		- средства за реализацију ЛАП-а 400.000,00 - Буџет ЛС 2.400.000,00 Оперативни план 200.000,00 Донаторска средства 540.000,00	
Показатељи на нивоу мере - (показатељи резултата)		Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљне вредности			Извор провере
					2025.	2026.	2027.	
Број деце ромске националности која добију школски прибор за полазак у школу		Број	2023.	40	40	40	40	Извештај ОШ и ПА
Број одржаних радионица са родитељима о значају образовања у обе ОШ		Број	2023.	0	4	4	4	Извештај ОШ и ПА
Ознака	Назив активности	Носилац	Партнери	Рок за реализацију	Укупно потребна фин.средств а (РСД)	Вредности фин. средства по годинама (РСД)		Вредности фин. средстава по изворима (РСД)
1.2.1	Набавка школског прибора за ученике ромске националности који похађају основну школу	Одељење за друштвене делатности	ОШ, ПА	2025-2027.	600.000,00	2025 – 200.000,00 2026 – 200.000,00 2027 – 200.000,00		Оперативни план 200.000,00 Буџет ЛС - средства за реализацију ЛАП-а 400.000,00
1.2.2	Набавка уџбеника за ученике основних школа	Одељење за друштвене делатности	ОШ, ПА	2025-2027.	2.400.000,00	2025 – 800.000,00 2026 – 800.000,00 2027 – 800.000,00		Буџет ЛС 2.400.000,00
1.2.3	Радионице са родитељима о значају образовања	Одељење за друштвене делатности	ОШ, ПА	2026-2027.	Без средстава	/		/

1.2.4	Допунски рад са децом ромске националности кроз вршњачку едукацију (једном недељно током 4 месеца)	Одељење за друштвене делатности	ОШ, ПА	2025-2027.	540.000,00	2025 – 180.000,00 2026 – 180.000,00 2027 – 180.000,00	Донаторска средства 540.000,00 (пројектно)
1.2.5	Каријерно саветовање деце ромске националности у вишим разредима ОШ за упис у средње школе	Одељење за друштвене делатности	ОШ, ПА, ОЦД	2025-2027.	Без средстава	/	/
МЕРА 1.3. Повећати број младих Рома који редовно похађају и завршавају средњошколско и високо образовање			Тип мере:		Подстицајна		
Носилац мере:		Одељење за друштвене делатности	Партнери:		СШ, ПА, ОЦД		
Период спровођења:		2025-2027.	Посебне измене прописа:		НЕ		
Укупно процењена финансијска средства за меру (РСД):		2.805.000,00	Вредности фин.средстава по годинама (РСД):		2025 – 935.000,00 2026 – 935.000,00 2027 – 935.000,00	Вредности фин.средстава по изворима финансирања:	Буџет ЛС - средства за реализацију ЛАП-а 420.000,00 - Буџет ЛС 2.310.000,00 Оперативни план 75.000,00
Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата)		Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљне вредности		
					2025.	2026.	2027.
Број средњошколаца који добијају школски прибор за полазак у СШ		Број	2023.	0	15	15	15
Број студената ромске националности који оставрају право на јендократну новчану помоћ		Број	2023.	0	6	6	6
Ознака	Назив активности	Носилац	Партнери	Рок за реализацију	Укупно потребна фин.средств а (РСД)	Вредности фин. средства по годинама (РСД)	Вредности фин.средства по изворима (РСД)

1.3.1	Афирмативне мере за упис у средње школе	Одељење за друштвене делатности	СШ	2025 – 2027.	Без средстава	/	/
1.3.2	Једнократна новчана помоћ редовним ученицима средње школе	Одељење за друштвене делатности	СШ	2025 – 2027.	225.000,00	2025 – 75.000,00 2026 – 75.000,00 2027 – 75.000,00	Буџет ЛС - средства за реализацију ЛАП-а 150.000,00 Оперативни план 75.000,00
1.3.3	Бесплатан превоз за ученике средњих школа	Одељење за друштвене делатности	/	2025 – 2027.	2.310.000,00	2025 – 770.000,00 2026 – 770.000,00 2027 – 770.000,00	Буџет ЛС 2.310.000,00
1.3.4	Каријерно саветовање средњошколаца за избор студија	Одељење за друштвене делатности	СШ, ОЦД	2025 – 2027.	Без средстава	/	/
1.3.5	Једнократна новчана помоћ редовним студентима ромске националности	Одељење за друштвене делатности	/	2025 – 2027.	270.000,00	2025 – 90.000,00 2026 – 90.000,00 2027 – 90.000,00	Буџет ЛС - средства за реализацију ЛАП-а 270.000,00

ПОСЕБАН ЦИЉ 2: Повећање запослености ромске популације на формалном тржишту рада							
Показатељи на нивоу посебног циља (показатељи исхода)		Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљна година	Циљна вредност	Извор провере
Удео незапослених Рома међу свим незапосленим лицима на евиденцији НСЗ		%	2023.	5,72%	2027.	5,50%	Извештаји НСЗ
МЕРА 2.1: Програми преквалификација и доквалификација за усклађивање компетенција са реалним потребама тржишта рада		Тип мере:			Информативно-едукативна		
Носилац мере:	Одељење за привреду и локални економски развој	Партнери:			НСЗ, ОЦД, СШ		

Период спровођења:		2025 – 2027.	Посебне измене прописа:				НЕ			
Укупно процењена финансијска средства за меру (РСД):		600.000,00	Вредности фин.средстава по годинама (РСД):		2026 – 600.000,00		Вредности фин.средстава по изворима финансирања:		Донаторска средства (пројектно) 600.000,00	
Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата)			Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљне вредности			Извор провере	
						2025	2026.	2027.		
Број Рома и Ромкиња који су прошли обуке за дефицитарна занимања на тржишту рада			Број	2023.	0	0	10	0	Извештај ОЦД, НСЗ	
Број средњошколаца који похађају дуално образовање у Средњој техничкој школи			Број	2023.	0	2	2	2	Извештај СШ	
Ознака	Назив активности		Носилац	Партнери	Рок за реализацију	Укупно потребна фин.средства (РСД)	Вредности фин.средстава по годинама (РСД)		Вредности фин.средстава по изворима (РСД)	
2.1.1	Обуке за дефицитарна занимања на тржишту рада		Одељење за привреду и локални економски развој	НСЗ, ОЦД	2026.	600.000,00	2026 –600.000,00		Донаторска средства (пројектно) 600.000,00	
2.1.2	Функционално образовање одраслих		Одељење за привреду и локални економски развој	НСЗ	2025 – 2027.	Без средстава	/		/	
2.1.3	Дуално образовање у Средњој техничкој школи		Одељење за привреду и локални економски развој	СШ	2025 – 2027.	Без средстава	/		/	
МЕРА 2.2: Укључивање Рома у мере активне политике запошљавања које спроводи НСЗ				Тип мере:			Подстицајна			
Носилац мере:		Одељење за привреду и локални економски развој		Партнери:			НСЗ, ОЦД, МТ, ЦК, РЕФ			

Период спровођења:	2025 – 2027.	Посебне измене прописа:				НЕ		
Укупно процењена финансијска средства за меру (РСД):	5.607.000,00	Вредности фин.средстава по годинама (РСД):		2025 – 589.000,00 2026 – 3.682.000,00 2027 – 1.336.000.00		Вредности фин.средстава по изворима финансирања:	Буџет ЛС – 351.900,00 (учешће у пројекту 15%) Буџет ЛС – - средства за реализацију ЛАП-а 93.000,00 Донаторска средства 2.732.100,00 НСЗ 2.430.000,00	
Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата)		Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљне вредности			Извор провере
					2025.	2026.	2027.	
Број Рома запослених кроз програм субвенција послодавцима за теже запошљива лица		Број	2023.	0	1	1	1	Евиднеција НСЗ
Број Рома и Ромкиња који су добили опрему за почетак пословања кроз пројекат подстицања ромског предузетништва		Број	2023.	0	0	5	0	Извештај ОЦД и МТ
Број Рома и Ромкиња укључиних у програм стручне праксе НСЗ за високообразоване и са средњим образовањем		Број	2023.	0	0	2	2	Евиднеција НСЗ
Број Рома који су похађали стручну праксу кроз програм који финансира РЕФ		Број	2023.	0	2	2	2	Извештај ОЦД и МТ
Ознака	Назив активности	Носилац	Партнери	Рок за реализацију	Укупно потребна фин.средства (РСД)		Вредности фин.средства по годинама (РСД)	Вредности фин.средства по изворима (РСД)
2.2.1	Субвенције послодавцима за	Одељење за привреду и	НСЗ	2025 – 2027.	750.000,00		2025 – 250.000,00 2026 – 250.000,00 2027 – 250.000,00	Национална служба за запошљавање

	запошљавање теже запошљивих лица	локални економски развој					750.000,00
2.2.2.	Пројекат подршке ромском предузетништву (обука + опрема за почетак пословања)	Одељење за привреду и локални економски развој	НСЗ, ОЦД, МТ	2026.	2.346.000,00	2026 – 2.346.000,00	Буџет ЛС 351.900,00 Донаторска средства 1.994.100,00
2.2.3	Програм стручне праксе НСЗ	Одељење за привреду и локални економски развој	НСЗ	2026 – 2027.	1.680.000,00	2026 – 840.000,00 2027 – 840.000,00	Национална служба за запошљавање 1.680.000,00
2.2.4	Програм РЕФ-а – стручна пракса	Одељење за привреду и локални економски развој	ОЦД, РЕФ	2025 – 2027.	738.000,00	2025 – 246.000,00 2026 – 246.000,00 2027 – 246.000,00	Донаторска средства (РЕФ) 738.000,00
2.2.5	Инфо-дан о доступним програмима запошљавања у сарадњи са НСЗ	Одељење за привреду и локални економски развој	НСЗ	2025 – 2027.	Без средстава	/	/
2.2.6	Мапирање послодаваца из Пожеге који су заинтересовани за запошљавање Рома и израда базе података	Одељење за привреду и локални економски развој	ОЦД, ЦК	2025.	93.000,00	2025 – 93.000,00	Буџет ЛС – средства за реализацију ЛАП-а 93.000,00
МЕРА 2.3: Подршка почетку пословања и додела субвенција у пољопривреди			Тип мере:		Подстицајна		
Носилац мере:	Одељење за привреду и локални економски развој		Партнери:		Комесеријат за избеглице и миграције, Министарство за популациону политику		
Период спровођења:	2025-2027.	Посебне измене прописа:			НЕ		
Укупно процењена финансијска	2.346.000,00	Вредности фин.средстава по годинама (РСД):		2026 – 1.173.000 2027 – 1.173.000		Вредности фин.средстава по изворима финансирања:	Средства РС 2.346.000,00

средства за меру (РСД):								
Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата)		Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљне вредности			Извор провере
					2025.	2026.	2027.	
Број Рома који су добили кућу са окућницом		Број	2023.	0	0	1	1	Извештаји Комесеријата и МТ
Ознака	Назив активности	Носилац	Партнери	Рок за реализацију	Укупно потребна фин.средства (РСД)	Вредности фин.средства по годинама (РСД)		Вредности фин.средства по изворима (РСД)
2.3.1	Мапирање ромских породица које желе да се баве пољопривредом	Одељење за привреду и локални економски развој	МТ, ОЦД	2025 – 2027.	Без средстава	/		/
2.3.2.	Додела кућа са окућницом за ромске породице које желе да се баве пољопривредом	Одељење за привреду и локални економски развој	МТ, КИМ, МПП	2026 – 2027.	2.346.000,00	2026 – 1.173.000 2027 – 1.173.000		Комесаријат за избеглице и миграције и 1.173.000 Министарство за популациону политику 1.173.000

ПОСЕБАН ЦИЉ 3: Унапређење становања ромске популације која живи у неадекватним условима							
Показатељи на нивоу посебног циља (показатељи исхода)		Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљна година	Циљна вредност	Извор провере
Проценат Рома који живе у нехигијениским условима		%	2023.	45,45%	2027.	43%	Извештаји Мобилног тима
МЕРА 3.1: Успостављање механизма за подршку ромским породицама у процесу озакоњења објеката		Тип мере:			Подстицајна		
Носилац мере:	Одељење за урбанизам, грађевинарство, стамбено-	Партнери:			/		

	комуналне послове и заштиту животне средине						
Период спровођења:	2025 – 2027.	Посебне измене прописа:			НЕ		
Укупно процењена финансијска средства за меру (РСД):	510.000,00	Вредности фин.средстава по годинама (РСД):		2025 – 170.000,00 2026 – 170.000,00 2027 – 170.000,00		Вредности фин.средстава по изворима финансирања:	Буџет ЛС – средства за реализацију ЛАП-а 440.000,00 Оперативни план 70.000,00
Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата)	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљне вредности			Извор провере
				2025.	2026.	2027.	
Број Рома који су добили средства за решавање имовинско-правних питања у процесу легализације	Број	2023.	0	1	1	1	Извештај Одељења за урбанизам и МТ
Број парцела за које је извршена препарцелација на којима се налазе објекти у којима живе Роми	Број	2023.	0	1	1	1	Извештај Одељења за урбанизам и МТ
Ознака	Назив активности	Носилац	Партнери	Рок за реализацију	Укупно потребна фин.средства (РСД)	Вредности фин.средстава по годинама (РСД)	Вредности фин.средстава по изворима (РСД)
3.1.1	Бесплатна правна помоћ у процесу озакоњења објеката	Одељење за урбанизам	/	2025 – 2027.	Без средстава	/	/
3.1.2	Обезбеђивање средстава за решавање имовинско-правних односа у процесу озакоњења објеката у којима живе Роми – (плаћање нотарских услуга и сл.)	Одељење за урбанизам	/	2025 – 2027.	210.000,00	2025 – 70.000,00 2026 – 70.000,00 2027 – 70.000,00	Буџет ЛС – средства за реализацију ЛАП-а 140.000,00 Оперативни план 70.000,00
3.1.3	Обезбеђивање средстава за		/	2025 – 2027.	300.000,00	2025 – 100.000,00 2026 – 100.000,00	Буџет ЛС –

	препарцелацију земљишта на коме се налазе објекти у којима живе Роми у	Одељење за урбанизам				2027 – 100.000,00	средства за реализацију ЛАП-а 300.000,00	
МЕРА 3.2. Подршка унапређењу социјалног станавања најугроженијих ромских породица			Тип мере:			Обезбеђивање добара и услуга		
Носилац мере:	Одељење за урбанизам, грађевинарство, стамбено- комуналне послове и заштиту животне средине	Партнери:			МТ, ЦСР, ОЦД			
Период спровођења:	2026 – 2027.	Посебне измене прописа:			НЕ			
Укупно процењена финансијска средства за меру (РСД):	200.000,00	Вредности фин.средстава по годинама (РСД):	2027 – 200.000,00			Вредности фин.средстава по изворима финансирања:	Буџет ЛС – средства за реализацију ЛАП-а 200.000,00	
Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата)		Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљне вредности			Извор провере
					2025.	2026.	2027.	
Број адаптиран неусловних објеката у којима живе ромске породице		Број	2023.	0	0	0	2	Извештај ЦСР и МТ
Формирана база података о стамбеним потребама ромске популације у Пожеги		Број	2023.	0	1	0	0	Извештај МТ
Ознака	Назив активности	Носилац	Партнери	Рок за реализацију	Укупно потребна фин.средства (РСД)	Вредности фин.средства по годинама (РСД)		Вредности фин.средства по изворима (РСД)
3.2.1	Формирање Комисије за мапирање станова за социјално станавање у јавној својини Општине	Одељење за урбанизам	ЦСР	2025.	Без средстава	/		/

3.2.2	Мапирање станова за социјално становање у јавној својини општине на терену	Одељење за урбанизам	МТ, ЦСР	2025.	Без средстава	/	/		
3.2.3	Адаптација неусловних објеката у којима живе ромске породице кроз хитне мере	Одељење за урбанизам	ЦСР	2027.	200.000,00	2027 – 200.000,00	Буџет ЛС – средства за реализацију ЛАП-а 200.000,00		
3.2.4	Мапирање стамбених потреба свих ромских породица на територији општине (база података)	Одељење за урбанизам	ОЦД, МТ	2025.	Без средстава	/	/		
3.2.5	Лобирање за измену Одлуке о социјалној заштити општине у делу намене ванредних помоћи које могу служити и за адаптацију неусловних објеката социјално угрожених лица	Одељење за урбанизам	ОЦД, ЦСР	2026 – 2027.	Без средстава	/	/		
МЕРА 3.3. Унапређење инфраструктуре у насељима у којима живе Роми			Тип мере:			Обезбеђивање добара и услуга			
Носилац мере:		Одељење за урбанизам, грађевинарство, стамбено-комуналне послове и заштиту животне средине		Партнери:		ЕД, ОЦД			
Период спровођења:		2025 – 2027.		Посебне измене прописа:		НЕ			
Укупно процењена финансијска средства за меру (РСД):		4.650.000,00		Вредности фин.средстава по годинама (РСД):		2025 – 150.000,00 2026 – 2.500.000,00 2027 – 2.000.000,00		Вредности фин.средстава по изворима финансирања:	Буџет ЛС 4.650.000,00
		Јединица	Базна	Базна	Циљне вредности			Извор провере	

Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата)		мере	година	вредност	2025.	2026.	2027.	
Израђена пројектно-техничка документација за изградњу зграде за социјално становање		Број	2023.	0	0	1	0	Извештај Одељења за урбанизам
Број дератизованих објеката у којима живе ромске породице		Број	2023.	0	40	0	0	Извештај Одељења за урбанизам
Ознака	Назив активности	Носилац	Партнери	Рок за реализацију	Укупно потребна фин.средства (РСД)	Вредности фин.средства по годинама (РСД)		Вредности фин.средства по изворима (РСД)
3.3.1	Израда пројектно-техничке документације за изградњу зграде за социјално становање	Одељење за урбанизам	/	2026.	2.500.000,00	2026 – 2.500.000,00		Буџет ЛС 2.500.000,00
3.3.2	Реконструкција канализационе мреже у улици Милутина Миланковића у дужини од 30 метара	Одељење за урбанизам	/	2027.	2.000.000,00	2027 – 2.000.000,00		Буџет ЛС 2.000.000,00
3.3.3	Дератизација и дезинсекција објеката у ромским насељима	Одељење за урбанизам	/	2025.	150.000,00	2025 – 150.000,00		Буџет ЛС 150.000,00
3.3.4	Лобирање за раздвајање струјомера у објекту за социјално становање у ул. Милутина Миланковића у коме су смештене ромске породице	Одељење за урбанизам	ЕД, ОЦД	2025.	Без средстава	/		/

ПОСЕБАН ЦИЉ 4: Унапређење здравственог стања ромске популације у Пожеги										
Показатељи на нивоу посебног циља (показатељи исхода)			Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљна година	Циљна вредност		Извор провере	
Обухват деце ромске националности узраста од 24-35 месеци имунизацијом			%	2023.	100%	2027.	100%		Евиденција дечјег диспанзера ДЗ	
Обухват жена ромске националности у првом триместру трудноће редовним гинеколошким прегледима			%	2023.	100%	2027.	100%		Служба за заштиту здравља жена ДЗ	
Проценат Рома који одлазе на превентивне здравствене прегледе			%	2023.	1%	2027.	5%		Евиденција ДЗ	
МЕРА 4.1: Промоција здравих навика и стилова живота уз побољшану комуникацију између локалних актера			Тип мере:			Информативно-едукативна				
Носилац мере:		Одељење за друштвене делатности		Партнери:		ДЗ, ОШ, МТ				
Период спровођења:		2025 – 2027.		Посебне измене прописа:		НЕ				
Укупно процењена финансијска средства за меру (РСД):		150.000,00		Вредности фин.средстава по годинама (РСД):		2025 – 50.000,00 2026 – 50.000,00 2027 – 50.000,00		Вредности фин.средстава по изворима финансирања:		Буџет ЛС – средства за реализацију ЛАП-а 150.000,00
Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата)			Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљне вредности			Извор провере	
						2025.	2026.	2027.		
Број јавно-здравствених програма у чије обележавање и едукацију су укључени Роми			Број	2023.	0	3	3	3	Извештаји ДЗ	
Број одржаних радионица у ОШ на тему болести зависности			Број	2023.	0	2	2	2	Извештаји ДЗ и ОШ	
Ознака	Назив активности		Носилац	Партнери	Рок за реализацију	Укупно потребна фин.средства (РСД)		Вредности фин.средства по годинама (РСД)	Вредности фин.средства по изворима (РСД)	

4.1.1	Промоција здравих стилова живота према календару јавног здравља у ромским насељима	Одељење за друштвене делатности	ДЗ, МТ	2025 – 2027.	Без средстава	/	/
4.1.2	Активности поливалентне патронажне службе у циљу промоције јавног здравља поводом 1. новембра Светског дана борбе против дијабетеса	Одељење за друштвене делатности	ДЗ	2025 – 2027.	Без средстава	/	/
4.1.3	Обележавање Светског дана вода у ОШ (заједничка шетња до реке Скрапеж)	Одељење за друштвене делатности	ДЗ, ОШ	2025 – 2027.	Без средстава	/	/
4.1.4	Радионице у вишим разредима ОШ о болестима зависности	Одељење за друштвене делатности	ДЗ, ОШ	2025 – 2027.	Без средстава	/	/
4.1.5	Организовање турнира у малом фудбалу у ОШ „Петар Лековић“	Одељење за друштвене делатности	ОШ	2025 – 2027.	150.000,00	2025 – 50.000,00 2026 – 50.000,00 2027 – 50.000,00	Буџет ЛС – средства за реализацију ЛАП-а 150.000,00
МЕРА 4.2. Организовање превентивних прегледа и едукативних радионица о хроничним незаразним обољењима			Тип мере:		Информативно-едукативна		
Носилац мере:	Одељење за друштвене делатности		Партнери:		ДЗ		
Период спровођења:	2025 – 2027.	Посебне измене прописа:			НЕ		
Укупно процењена финансијска средства за меру (РСД):	1.020.000,00	Вредности фин.средстава по годинама (РСД):		2025 – 180.000,00 2026 – 180.000,00 2027 – 660.000,00		Вредности фин.средстава по изворима финансирања:	Буџет ЛС – средства за реализацију ЛАП-а 120.000,00

							Оперативни план 60.000,00 Министарство здравља 480.000,00 Донаторска средства 360.000,00
Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата)	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљне вредности			Извор провере
				2025.	2026.	2027.	
Број Рома који су обухваћени превентивним прегледима на годишњем нивоу	Број	2023.	0	30	30	30	Извештаји ДЗ
Број организованих превентивних прегледа у породици (ромском насељу) на годишњем нивоу	Број	2023.	0	2	2	2	Извештаји ДЗ
Ознака	Назив активности	Носилац	Партнери	Рок за реализацију	Укупно потребна фин.средства (РСД)	Вредности фин.средства по годинама (РСД)	Вредности фин.средства по изворима (РСД)
4.2.1	Ангажовање здравственог медијатора	Одељење за друштвене делатности	ДЗ	2027.	480.000,00	2027 – 480.000,00	Министарство здравља 480.000,00
4.2.2.	Набавка хигијенских пакета за учеснике превентивних прегледа на скрининг колоректалног карцинома, рака грлића материце, рака дојке и дијабетеса	Одељење за друштвене делатности	ДЗ	2025 – 2027.	180.000,00	2025 – 60.000,00 2026 – 60.000,00 2027 – 60.000,00	Оперативни план 60.000,00 Буџет ЛС – средства за реализацију ЛАП-а 120.000,00
4.2.3	Превентивни прегледи на скрининг колоректалног карцинома, рака	Одељење за друштвене делатности	ДЗ	2025 – 2027.	Без средстава	/	/

	грлића материце, рака дојке и дијабетеса							
4.2.4	Организовање превентивних прегледа у породици у циљу превенције пулмолошких и кардиоваскуларних обољења	Одељење за друштвене делатности	ДЗ	2025 – 2027.	Без средстава	/	/	
4.2.5	Радионице за репродуктивно здравље Ромкиња – 4 пута годишње	Одељење за друштвене делатности	Ромски центар	2025-2027.	180.000,00	2025 – 60.000,00 2026 – 60.000,00 2027 – 60.000,00	Пројектно	
4.2.6	Радионице за превенцију дечјих бракова за младе – 4 пута годишње	Одељење за друштвене делатности	Ромски центар	2025-2027.	180.000,00	2025 – 60.000,00 2026 – 60.000,00 2027 – 60.000,00	Пројектно	
МЕРА 4.3. Успостављање координације између локалних институција ради смањења болести зависности и малолетничке деликвенције			Тип мере:		Институционално-органizaciono-управљачка			
Носилац мере:	Одељење за друштвене делатности		Партнери:		МУП, ЦСР, ДЗ, ОШ, Савет за безбедност			
Период спровођења:	2025 – 2027.	Посебне измене прописа:			НЕ			
Укупно процењена финансијска средства за меру (РСД):	0,00	Вредности фин.средстава по годинама (РСД):		2025 – 0,00 2026 – 0,00 2027 – 0,00		Вредности фин.средстава по изворима финансирања:	0,00	
Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата)		Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљне вредности			Извор провере
					2025.	2026.	2027.	
Број одржаних састанака између локалних актера на плану сузбијања малолетничке деликвенције		Број	2023.	0	4	4	4	Извештаји МТ

Број одржаних едукација у ОШ на теме болести зависности и смањења малолетничке деликвенције		Број	2023.	0	0	2	2	Извештаји МТ
Ознака	Назив активности	Носилац	Партнери	Рок за реализацију	Укупно потребна фин.средства (РСД)	Вредности фин.средства по годинама (РСД)	Вредности фин.средства по изворима (РСД)	
4.3.1	Квартални састанци Савета за безбедност ради размене информација и заједничког деловања против малолетничке деликвенције	Одељење за друштвене делатности	МУП, ЦСР, ДЗ, ОШ, Савет за безбедност	2025 – 2027.	Без средстава	/	/	
4.3.2	Осмишљавање мултидисциплинарне едукације намењене ученицима ОШ на теме болести зависности и смањења малолетничке деликвенције	Одељење за друштвене делатности	ДЗ, ОШ, МУП	2025.	Без средстава	/	/	
4.3.3	Спровођење едукације ученика виших разреда ОШ на теме болести зависности и смањења малолетничке деликвенције	Одељење за друштвене делатности	ДЗ, ОШ, МУП	2026 – 2027.	Без средстава	/	/	

ПОСЕБАН ЦИЉ 5: Унапређење доступности права и услуга Ромима у систему социјалне заштите кроз обезбеђивање материјалне и социјалне помоћи угроженим породицама и породицама у ризику од насиља						
Показатељи на нивоу посебног циља (показатељи исхода)	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљна година	Циљна вредност	Извор провере
Удео корисника ромске националности међу корисницима услуга у заједници	%	2023.	3,45%	2027.	8%	Годишњи извештај ЦСР

Број услуга социјалне заштите у заједници доступних Ромима			Број	2023.	2	2027.	4	Годишњи извештај ЦСР
МЕРА 5.1: Обезбеђивање материјалне подршке најугроженијим ромским породицама			Тип мере:			Обезбеђивање добара и услуга		
Носилац мере:	Одељење за друштвене делатности		Партнери:			ЦСР		
Период спровођења:	2025 - 2027.	Посебне измене прописа:				НЕ		
Укупно процењена финансијска средства за меру (РСД):	31.905.651,00	Вредности фин.средстава по годинама (РСД):		2025 – 10.635.217,00 2026 – 10.635.217,00 2027 – 10.635.217,00		Вредности фин.средстава по изворима финансирања:	Буџет ЛС 31.905.651,00	
Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата)		Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљне вредности			Извор провере
					2025.	2026.	2027.	
Број Рома који имају право на бесплатан оброк		Број	2023.	150	150	150	150	Извештај ЦСР и ЦК
Број ромских породица прималаца ванредне помоћи на годишњем нивоу		Број	2023.	1	1	1	1	Извештај ЦСР
Број Рома и Ромкиња информисаних о доступним правима и услугама социјалне заштите		Број	2023.	0	50	50	50	Извештај МТ и ЦСР
Ознака	Назив активности	Носилац	Партнери	Рок за реализацију	Укупно потребна фин.средства (РСД)	Вредности фин.средства по годинама (РСД)		Вредности фин.средства по изворима (РСД)
5.1.1	Једнократне помоћи	Одељење за друштвене делатности	ЦСР	2025 - 2027.	18.090.000,00	2025 – 6.030.000 2026 – 6.030.000 2027 – 6.030.000		Буџет ЛС 18.090.000,00
5.1.2	Ванредне помоћи	Одељење за друштвене делатности	ЦСР	2025 – 2027.	120.000,00	2025 – 40.000,00 2026 – 40.000,00 2027 – 40.000,00		Буџет ЛС 120.000,00
5.1.3	Подршка у вађењу личних докумената лицима ромске		ЦСР	2025 – 2027.	Без средстава	/		/

	националности са привременим боравком у општини	Одељење за друштвене делатности						
5.1.4	Информисање о доступним правима и услугама социјалне заштите преко саопштења у локалним медијима и на огласним таблама	Одељење за друштвене делатности	ЦСР	2025 – 2027.	Без средстава	/	/	
5.1.5	Бесплатан оброк у народној кухињи	Одељење за друштвене делатности	ЦСР	2025 – 2027.	13.695.651,00	2025 – 4.565.217,00 2026 – 4.565.217,00 2027 – 4.565.217,00	Буџет ЛС 13.695.651,00	
5.1.6	Бесплатна правна помоћ	Одељење за друштвене делатности	ЦСР	2025 – 2027.	Без средстава	/	/	
МЕРА 5.2. Повећати бројност корисника ромске националности дневних услуга у заједници			Тип мере:		Обезбеђивање добара и услуга			
Носилац мере:	Одељење за друштвене делатности		Партнери:		ЦСР			
Период спровођења:	2025 – 2027.	Посебне измене прописа:			НЕ			
Укупно процењена финансијска средства за меру (РСД):	6.300.000,00	Вредности фин.средстава по годинама (РСД):		2025 – 900.000,00 2026 – 1.800.000,00 2027 – 3.600.000,00		Вредности фин.средстава по изворима финансирања:	Буџет ЛС 6.300.000,00	
Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата)		Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљне вредности			Извор провере
					2025.	2026.	2027.	
Број деце ромске националности која користе услугу лични пратилац детета		Број	2023.	1	1	2	3	Извештај ЦСР
Број корисника ромске националности услуге помоћ у кући		Број	2023.	0	0	0	4	Извештај ЦСР

Ознака	Назив активности	Носилац	Партнери	Рок за реализацију	Укупно потребна фин.средства (РСД)	Вредности фин.средства по годинама (РСД)	Вредности фин.средства по изворима (РСД)	
5.2.1	Услуга Лични пратилац детета	Одељење за друштвене делатности	ЦСР	2025 – 2027.	5.400.000,00	2025 – 900.000,00 2026 – 1.800.000,00 2027 – 2.700.000,00	Буџет ЛС 5.400.000,00	
5.2.2	Успостављање услуге Помоћ у кући	Одељење за друштвене делатности	ЦСР	2027.	900.000,00	2027 – 900.000,00	Буџет ЛС 900.000,00	
МЕРА 5.3. Обезбедити доступност подршке породицама у ризику од насиља			Тип мере:		Обезбеђивање добара и услуга			
Носилац мере:		Одељење за друштвене делатности		Партнери:		ЦСР, ОЦД		
Период спровођења:		2025 – 2027.		Посебне измене прописа:		НЕ		
Укупно процењена финансијска средства за меру (РСД):		3.540.000,00		Вредности фин.средстава по годинама (РСД): 2025 – 60.000,00 2026 – 1.740.000 2027 – 1.740.000		Вредности фин.средстава по изворима финансирања: Буџет ЛС 3.360.000,00 Оперативни план 60.000,00 Донаторска средстава 120.000,00		
Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата)		Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљне вредности			Извор провере
					2025.	2026.	2027.	
Успостављено Саветовалиште за брак и породицу		Број	2023.	0	0	1	0	Извештај ЦСР
Број одржаних радионица са Ромкињама на тему породичног насиља		Број	2023.	0	2	2	2	Извештај МТ
Ознака	Назив активности	Носилац	Партнери	Рок за реализацију	Укупно потребна фин.средства (РСД)	Вредности фин.средства по годинама (РСД)	Вредности фин.средства по изворима (РСД)	
5.3.1	Психолошка подршка корисницима ромске националности у			2025 – 2027.	Без средстава	/	/	

	случају насиља у породици кроз редовне активности ЦСР	Одељење за друштвене делатности	ЦСР				
5.3.2	Успостављање Саветовалишта за брак и породицу	Одељење за друштвене делатности	ЦСР	2026 – 2027.	3.360.000,00	2026 – 1.680.000,00 2027 – 1.680.000,00	Буџет ЛС 3.360.000,00
5.3.3	Радионице за Ромкиње на тему насиља у породици	Одељење за друштвене делатности	ЦСР, ОЦД	2025 – 2027.	180.000,00	2025 – 60.000,00 2026 – 60.000,00 2027 – 60.000,00	Оперативни план 60.000,00 Донаторска средства 120.000,00

ПОСЕБАН ЦИЉ 6: Унапређење антидискриминаторног окружења кроз едукацију и промоцију ромске културе и језика

Показатељи на нивоу посебног циља (показатељи исхода)			Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљна година	Циљна вредност	Извор провере
Број Рома и Ромкиња који су упознати са механизмима за заштиту од дискриминације			Број	2023.	0	2027.	30	Извештаји Мобилног тима
Број културних програма и манифестација којима се промовише ромски језик и култура на годишњем нивоу			Број	2023.	1	2027.	5	Извештаји Мобилног тима
МЕРА 6.1: Повећати информисаност ромске заједнице о механизмима за заштиту од дискриминације			Тип мере:			Информативно-едукативна		
Носилац мере:	Одељење за друштвене делатности		Партнери:			МТ, ОЦД, локални медији		
Период спровођења:	2025 – 2027.	Посебне измене прописа:				НЕ		
Укупно процењена финансијска средства за меру (РСД):	30.000,00	Вредности фин.средстава по годинама (РСД):		2026 – 30.000,00		Вредности фин.средстава по изворима финансирања:		Донаторска средства (пројектно) 30.000,00
Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата)		Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљне вредности			Извор провере
					2025.	2026.	2027.	

Број Рома и Ромкиња информисаних од доступним механизмима за заштиту од дискриминације		Број	2023.	0	0	30	0	Извештај МТ и ОЦД
Ознака	Назив активности	Носилац	Партнери	Рок за реализацију	Укупно потребна фин.средства (РСД)		Вредности фин.средства по годинама (РСД)	Вредности фин.средства по изворима (РСД)
6.1.1	Радионице о законском оквиру и доступним механизмима за заштиту од дискриминације	Одељење за друштвене делатности	МТ, ОЦД	2026.	30.000,00		2026 – 30.000,00	Донаторска средства (пројектно) 30.000,00
6.1.2	Медијска кампања у циљу промоције толеранције и борбе против стереотипа и предрасуда	Одељење за друштвене делатности	Локални медији, ОЦД	2025 – 2027.	Без средстава		/	/
МЕРА 6.2. Сензибилисање запослених у јавним установама и предузећима по питању дискриминације			Тип мере:			Институционално-управљачко-организациона		
Носилац мере:		Одељење за друштвене делатности		Партнери:		ДЗ, ЈКП, СКЦ, ОШ		
Период спровођења:		2025 – 2027.		Посебне измене прописа:			НЕ	
Укупно процењена финансијска средства за меру (РСД):		108.000,00		Вредности фин.средстава по годинама (РСД):		2025 – 36.000,00 2026 – 36.000,00 2027 – 36.000,00		Вредности фин.средстава по изворима финансирања:
Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата)		Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљне вредности			Извор провере
					2025.	2026.	2027.	
Број одржаних обука за запослене у јавном сектору о заштити од дискриминације и циганизма		Број	2023.	0	1	1	1	Извештај МТ

Ознака	Назив активности	Носилац	Партнери	Рок за реализацију	Укупно потребна фин.средства (РСД)	Вредности фин.средства по годинама (РСД)	Вредности фин.средства по изворима (РСД)				
6.2.1	Обуке за запослене у ОУ о заштити од дискриминације и циганизма	Одељење за друштвене делатности	МТ, ОЦД	2025.	36.000,00	2025 – 36.000,00	Оперативни план 36.000,00				
6.2.2	Обука за запослене у ЈКП и јавним установама о заштити од дискриминације и циганизма	Одељење за друштвене делатности	ЈКП, СКЦ, ОШ, МТ	2026.	36.000,00	2026 – 36.000,00	Донаторска средства 36.000,00 (пројектно)				
6.2.3	Обуке за здравствене раднике о заштити од дискриминације и циганизма	Одељење за друштвене делатности	ДЗ, МТ	2027.	36.000,00	2027 – 36.000,00	Донаторска средства 36.000,00 (пројектно)				
МЕРА 6.3. Успоставити културне и образовне програме који промовишу ромску културу и језик			Тип мере:		Информативно-едукативна						
Носилац мере:		Одељење за друштвене делатности		Партнери:		СКЦ, ОШ, ПА, ОЦД					
Период спровођења:		2025 – 2027.		Посебне измене прописа:		НЕ					
Укупно процењена финансијска средства за меру (РСД):		1.590.000,00		Вредности фин.средстава по годинама (РСД):		2025 – 330.000,00 2026 – 930.000,00 2027 – 330.000,00		Вредности фин.средстава по изворима финансирања:		Буџет ЛС – Средства за реализацију ЛАП-а 900.000,00 Оперативни план 30.000,00 Донаторска средства 660.000,00	
Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата)		Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљне вредности			Извор провере			
					2025.	2026.	2027.				

Број одржаних инклузивних радионица о ромској култури и традицији у ОШ		Број	2023.	0	2	2	2	Извештај ОШ и ПА
Број новоуспостављених културних и образовних програма који промовишу ромску културу и традицију		Број	2023.	0	4	5	4	Извештај МТ и ОЦД
Ознака	Назив активности	Носилац	Партнери	Рок за реализацију	Укупно потребна фин.средства (РСД)	Вредности фин.средства по годинама (РСД)		Вредности фин.средства по изворима (РСД)
6.3.1	Обележавање Светског дана Рома у ОШ у сарадњи са Ученичким парламентима	Одељење за друштвене делатности	ОШ	2025 – 2027.	Без средстава	/		/
6.3.2	Изложба у Градској галерији „Милан Туцовић“ поводом Светског дана Рома и дана општине	Одељење за друштвене делатности	СКЦ Пожега	2025 – 2027.	Без средстава	/		/
6.3.3	Инклузивне радионице о ромској култури и традицији у ОШ	Одељење за друштвене делатности	ОШ, ПА	2025 – 2027.	90.000,00	2025 – 30.000,00 2026 – 30.000,00 2027 – 30.000,00		Оперативни план 30.000,00 Донаторска средства (пројектно) 60.000,00
6.3.4	Производња представе у чијој изведби учествују деца ромске националности у сарадњи са СКЦ Пожега и аматерским позориштем	Одељење за друштвене делатности	СКЦ Пожега, ОЦД	2026.	600.000,00	2026 – 600.000,00		Донаторска средства (пројектно) 600.000,00

6.3.5	Обележавање ромске славе Бибија	Одељење за друштвене делатности	ОЦД	2025 – 2027.	900.000,00	2025 – 300.000,00 2026 – 300.000,00 2027 – 300.000,00	Буџет ЛС – средства за реализацију ЛАП-а 900.000,00
6.3.6	Афирмација и учење ромског језика уз употребу дигиталних алата за ученике у ОШ	Одељење за друштвене делатности	ПА	2025 – 2027.	Без средстава	/	/

ПОСЕБАН ЦИЉ 7: Подржати активно учешће Рома у процесима доношења одлука на локалном нивоу								
Показатељи на нивоу посебног циља (показатељи исхода)			Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљна година	Циљна вредност	Извор провере
Број успостављених локалних механизма за социјално укључивање Рома и Рокиња			Број	2024.	3	2027.	5	Извештаји Мобилног тима
МЕРА 7.1: Укључивање представника ромске заједнице у општинска саветодавна тела, радне групе и ангажовање координатора за ромска питања			Тип мере:			Институционално-управљачко-организациона		
Носилац мере:	Одељење за друштвене делатности		Партнери:			МТ, ОЦД		
Период спровођења:	2025 – 2027.	Посебне измене прописа:				ДА		
Укупно процењена финансијска средства за меру (РСД):	1.410.000,00	Вредности фин.средстава по годинама (РСД):		2025 – 100.000,00 2026 – 250.000,00 2027 – 1.060.000,00		Вредности фин.средстава по изворима финансирања:		Буџет ЛС 1.260.000,00 Донаторска средства (пројектно) 150.000,00
Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата)		Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљне вредности			Извор провере
					2025.	2026.	2027.	
Број општинских саветодавних и радних тела у којима своје		Број	2023.	0	0	1	3	

представнике има ромска заједница							Извештај МТ, Одлуке СО и ОВ
Ознака	Назив активности	Носилац	Партнери	Рок за реализацију	Укупно потребна фин.средства (РСД)	Вредности фин.средства по годинама (РСД)	Вредности фин.средства по изворима (РСД)
7.1.1	Идентификовање постојећих општинских саветодавних и радних тела у којима је неопходна партиципација ромске заједнице	Одељење за друштвене делатности	МТ, ОЦД	2025.	Без средстава	/	/
7.1.2	Покретање поступка за избор чланова ромске националности у саветодавна и радна тела општине	Одељење за друштвене делатности	МТ, ОЦД	2025.	Без средстава	/	/
7.1.3	Укључивање ромске заједнице у израду планских документа и докумената јавних политика	Одељење за друштвене делатности	МТ, ОЦД	2025 – 2027.	Без средстава	/	/
7.1.4	Ангажовање координатора за ромска питања	Одељење за друштвене делатности	/	2027.	960.000,00	2027 – 960.000,00	Буџет ЛС 960.000,00
7.1.5	Обезбеђивање сталног простора за састанке, едукације и културне догађаје које организује ромска заједница (трошкови за простор)	Одељење за друштвене делатности	МТ, ОЦД	2025 – 2027.	300.000,00	2025 – 100.000,00 2026 – 100.000,00 2027 – 100.000,00	Буџет ЛС 300.000,00
7.1.6	Опремање просторија које	Одељење за друштвене делатности	МТ, ОЦД	2026.	150.000,00	2026 – 150.000,00	Донаторска средства 150.000,00

	користи ромска заједница							
МЕРА 7.2. Програми менторства за младе Роме			Тип мере:		Институционално-управљачко-организациона			
Носилац мере:	Одељење за друштвене делатности	Партнери:		ДЗ, ЈКП, СКЦ, КзМ				
Период спровођења:	2025 – 2027.	Посебне измене прописа:			НЕ			
Укупно процењена финансијска средства за меру (РСД):	0,00	Вредности фин.средстава по годинама (РСД):		2025 – 0,00 2026 – 0,00 2027 – 0,00		Вредности фин.средстава по изворима финансирања:	0,00	
Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата)		Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљне вредности			Извор провере
					2025.	2026.	2027.	
Број младих Рома укључених у менторски програм у оквиру јавних институција		Број	2023.	0	0	2	3	Извештај МТ
Ознака	Назив активности	Носилац	Партнери	Рок за реализацију	Укупно потребна фин.средства (РСД)	Вредности фин.средства по годинама (РСД)		Вредности фин.средства по изворима (РСД)
7.2.1	Сензибилисање локалних јавних институција за волонтерско укључивање Рома у њихов рад	Одељење за друштвене делатности	ДЗ, ЈКП, СКЦ, КзМ	2025.	Без средстава	/		/
7.2.2	Потписивање Меморандума о сарадњи са локалним институцијама у вези са волонтирањем младих	Одељење за друштвене делатности	ДЗ, ЈКП, СКЦ, КзМ	2025.	Без средстава	/		/
7.2.3	Оснивање мреже ментора из јавног	Одељење за друштвене делатности	ДЗ, ЈКП, СКЦ, КзМ	2026 – 2027.	Без средстава	/		/

	сектора за рад са младим Ромима							
7.2.4	Увођење младих Рома у радно окружење у оквиру јавних институција изабраног ментора	Одељење за друштвене делатности	ДЗ, ЈКП, СКЦ, КзМ	2026 – 2027.	Без средстава	/	/	
МЕРА 7.3. Обезбедити подршку за изградњу капацитета ромских удружења за учешће у конкурсима за пројекте			Тип мере:		Институционално-управљачко-организациона			
Носилац мере:	Одељење за друштвене делатности		Партнери:		ОЦД			
Период спровођења:	2025 – 2027.	Посебне измене прописа:			НЕ			
Укупно процењена финансијска средства за меру (РСД):	510.000,00	Вредности фин.средстава по годинама (РСД):		2025 – 50.000,00 2026 – 410.000,00 2027 – 50.000,00		Вредности фин.средстава по изворима финансирања:	Донаторска средства 510.000,00	
Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата)		Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљне вредности			Извор провере
					2025.	2026.	2027.	
Број оснажених ромских удружења за писање пројеката		Број	2023.	0	0	1	2	Извештај МТ
Број младих Рома који су похађали едукацију за рад у цивилном сектору		Број	2023.	0	5	5	5	Извештај МТ
Ознака	Назив активности	Носилац	Партнери	Рок за реализацију	Укупно потребна фин.средства (РСД)	Вредности фин.средстава по годинама (РСД)		Вредности фин.средстава по изворима (РСД)
7.3.1	Обука ромских удружења за писање и спровођење пројеката и извештавање донатора	Одељење за друштвене делатности	ОЦД	2026.	360.000,00	2026 – 360.000,00		Донаторска средства 360.000,00

7.3.2	Едукација младих Рома у различитим областима за радно ангажовање у невладином сектору	Одељење за друштвене делатности	ОЦД	2025 – 2027.	150.000,00	2025 – 50.000,00 2026 – 50.000,00 2027 – 50.000,00	Донаторска средства 150.000,00
-------	---	---------------------------------------	-----	--------------	------------	--	--------------------------------------

8. ОКВИР ПРОГРАМСКОГ БУЏЕТА АКЦИОНОГ ПЛАНА ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ЛАП-а

Израдом и усвајањем Локалног акционог плана за социјално укључивање Рома и Ромкиња у општини Пожега за период 2025 – 2027. година, стварају се услови за доследно спровођење дефинисаних мера и активности уз обезбеђивање потребних финансијских ресурса из буџета општине у годинама реализације Акционог плана, са једне стране, као и предуслови за аплицирање на конкурсима за финансирање пројеката у области инклузије Рома и Ромкиња расписаних од стране донатора или виших нивоа власти, са друге стране.

Сходно наведеном, ЛАП ће се спроводити ангажовањем средстава буџета општине Пожега, средствима виших нивоа власти (буџет РС), као и донацијама од стране међународних организација, укључујући и ЕУ. Када је реч о надлежностима локалних самоуправа у Републици Србији, са посебним фокусом на инклузију и заштиту права осетљивих група, средствима буџета општине Пожега треба да буду подржане планиране мере ЛАП-ом у делу образовања, социјалне и здравствене заштите, запошљавања, становања, антидискриминације и партиципације. Практично, кроз финансирање реализације активности предвиђених трогодишњим акционим планом, омогућује се унапређење стања у свим областима значајним за смањење социјалне искључености Рома и Ромкиња у општини Пожега.

ЛАП посебно истиче потребу за финансирањем афирмативних мера у области образовања кроз обезбеђивање материјалне подршке и пуне укључености деце ромске националности у поједине облике васпитања и образовања, затим за повећањем / унапређењем запошљивости ромског становништва са територије општине Пожега, подстицање бављењем пољопривредом, за унапређење услова становања кроз адаптацију и изградњу социјалних станова и најважније обезбеђивање финансијских средстава за легализацију објеката, односно решавање имовинско-правних односа. Предметни акциони план се фокусира и на потребе ове друштвене групе у области очувања здравља кроз обезбеђивање веће укључености ромске популације у здравствене едукације и превентивне прегледе, док у области социјалне и дечије заштите настоји да повећа ефикасност постојећег система социјалне заштите и одржи континуитет у остваривању различитих права. У области антидискриминације и партиципације велику важност заузима рад на унапређењу информисаности ромске заједнице о механизмима за заштиту од дискриминације, осмишљавање културних и образовних програма који промовишу културу и језик Рома, затим укључивање представника ромске заједнице у општинска саветодавна тела уз ангажовање координатора за ромска питања, те подизање капацитета ромских удружења за учешће на конкурсима расписаним од стране републике и других донатора и финансијера.

Акциони план садржи процену трошкова за спровођење свих активности предвиђених ЛАП-ом, па је стога неопходно вршити и адекватно планирање дефинисаних расхода, у складу са мерама и активностима како у конкретним програмима буџета на које се поједине активности односе, али и повећање средстава за реализацију ЛАП-а за Роме у складу са пројектованом просечном годишњом стопом инфлације, односно фискалним оквиром за период 2025. и пројекцијама за 2026. и 2027. годину. Један од битних фактора у постављању релације између утврђених посебних циљева, мера, активности, рокова и извора финансирања, била је могућност њиховог финансирања из буџета у складу са предложеном динамиком, односно од потенцијалних донаторских средстава, што на средњорочном плану спровођења активности

подразумева да се неке активности спроводе само у једној години акционог плана, док се неке спроводе у континуитету, током све три године.

Укупан износ потребан за реализацију Локалног акционог плана за инклузију Рома општине Пожега за период 2025-2027. године износи 67.445.651,00 РСД. Очекивана издвајања из буџета општине за реализацију активности предвиђених Акционим планом износе **56.415.551,00 РСД**, док очекивана средства из екстерних извора износе **11.030.100,00 РСД**. Један део средстава из локалног буџета општина Пожега већ ангажује спровођењем својих редовних активности нпр. у области социјалне заштите, образовања или запошљавања које су регулисане локалним одлукама, док је за поједине активности потребно обезбедити додатна средства из буџета, пре свега, у оквиру буџетске линије за реализацију ЛАП-а за Роме. Додатна средства ван буџетске линије за реализацију ЛАП-а, а која се очекују из буџета могу значајно утицати на степен реализације ЛАП-а за Роме општине Пожега на крају трогодишњег периода спровођења, стога их је потребно пажљиво размотрити, испланирати и пронаћи позиције у оквиру којих је могуће обезбедити средства.

Обезбеђење донаторских средстава у току трајања спровођења ЛАП-а је у надлежности одељења која су наведена у АП као „носиоци активности“, уз асистенцију Локалног координационог тела и Мобилног тима за социјално укључивање Рома и Ромкиња. ЛАП садржи само један већи инфраструктурни пројекат који се односи на побољшање услова живота и становања ромске популације кроз изградњу социјалних станова, стога би овај пројекат требало да буде у фокусу локалне самоуправе током спровођења акционог плана, јер захтева обезбеђење значајних средстава из других извора и подразумева ангажовање већег броја актера. Остали пројекти који захтевају конкурсисање за средства из других извора су мањег финансијског обима, али су значајни за побољшање здравственог, социјалног и образовног положаја Рома и Ромкиња у заједници, па ни њих не треба занемарити.

У складу са Упутством за израду програмског буџета, спровођење појединих мера, односно активности потребно је планирати **у оквиру програмске активности** (текућа и континуирана делатност корисника буџета чијим спровођењем се постижу циљеви који доприносе достизању циљева програма), односно **као пројекат** (временски ограничен пословни подухват корисника буџета са јасно дефинисаним исходом, односно променом која се жели постићи, потребним ресурсима и управљачком структуром). Када се посматрају поједине области којима се ЛАП бави, мере и активности по посебним циљевима припадају различитим програмима и програмским активностима локалног буџета. У наставку је приказано ком програму и/или програмској активности припадају дефинисане активности из Локалног акционог плана за инклузију Рома, укључујући њихове вредности за које је **потребно обезбедити средства из буџета Општине:**

Посебан циљ 1: Повећати обухват деце ромске националности предшколским васпитањем и образовањем и унапредити редовност похађања наставе у основним и средњим школама

У оквиру **Посебног циља 1** дефинисане су активности које се односе на рад са ромском популацијом (родитељима и децом) за укључивање што већег броја деце у образовни систем од најмлађег узраста и смањење отежавајућих фактора који утичу на редовност похађања наставе, пре свега реализацијом мера финансијске подршке деци и родитељима предшколске и школске деце кроз: обезбеђивање субвенција за вртић, набавку уџбеника, школског прибора, дидактичког материјала, обезбеђивање

бесплатног превоза, новчану подршку студентима и сл. Осим тога, предвиђене су и креативне радионице за најмлађе уз присуство родитеља, вршњачке едукације, каријерно саветовање, реализација активности из области ромске културе и традиције. Највећи број предвиђених активности претпоставља финансирање из извора 01, осим допунског рада са децом ромске националности кроз вршњачку едукацију који ће се финансирати из екстерних / донаторских извора.

Све наведене активности у табели испод, осим набавке уџбеника и финансирања превоза за ученике средњих школа, финансириће се из буџетских средстава за реализацију ЛАП-а за Роме у оквиру **Програма 11 – Социјална и дечија заштита** и средстава за реализацију Оперативног плана у наредној, 2025. години. Активности које се односе на набавку уџбеника и превоз ученика средњих школа је потребно финансирати као и до сада у оквиру раздела 5 Општинска управа и то, превоз ученика у оквиру **Програма 7 – Организација саобраћаја и саобраћајна инфраструктура ПА 0701-0004 – Јавни градски и приградски превоз путника**, а поделу бесплатних уџбеника у оквиру **Програма 9 – Основно образовање** као пројекат са посебном припадајућом шифром, односно у складу са Одлуком о набавци бесплатних уџбеника за све ученике основних школа на територији општине.

Ознака активности	Активност	Укупна средства 2025 – 2027. (РСД)
МЕРА 1.1. Повећати обухват деце ромске националности предшколским васпитањем и образовањем уз елиминацију отежавајућих фактора за њихово укључивање у програме раног развоја		
1.1.1	Покривање партиципације за децу ромске националности до износа економске цене вртића	234.000,00
1.1.2	Набавка дидактичког материјала за децу која похађају ПВО	150.000,00
1.1.3	Креативне радионице за сву ромску децу узраста 3-5,5 година у предшколској установи	240.000,00

Ознака активности	Активност	Укупна средства 2025 – 2027. (РСД)
МЕРА 1.2. Повећати бројност деце ромске националности која похађају и завршавају основно образовање уз смањење отежавајућих фактора који утичу на редовност похађања наставе		
1.2.1	Набавка школског прибора за ученике ромске националности која похађају основну школу	600.000,00
1.2.2	Набавка уџбеника за ученике основних школа	2.400.000,00

Ознака активности	Активност	Укупна средства 2025 – 2027. (РСД)
-------------------	-----------	------------------------------------

МЕРА 1.3. Повећати број младих Рома који редовно похађају и завршавају средњошколско и високо образовање

1.3.1	Једнократна новчана помоћ редовним ученицима средње школе	225.000,00
1.3.2	Бесплатан превоз за ученике средњих школа	2.310.000,00
1.3.3	Једнократна новчана помоћ редовним студентима ромске националности	270.000,00

Посебан циљ 2: Повећање запослености ромске популације на формалном тржишту рада

Активности у оквиру **Посебног циља 2** су усмерене на интензивније укључивање ромске популација на тржиште рада, као и на поспешивање ромских породица на бављење пољопривредом као видом економске делатности. Највећи број ових активности ће се финансирати ван извора 01, као на пример: обезбеђивање обука за дефицитарна занимања, функционално образовање одраслих, обуке и набавка опреме за почетак пословања (за чију се реализацију обезбеђују средства пројектно), додела кућа са окућницом за бављење пољопривредом. Друге активности, као што су субвенције послодавцима за теже запошљава лица и програм стручне праксе, ће се финансирати средствима Националне службе за запошљавање путем редовних програма које НСЗ спроводи. Све ове активности ће пратити информисање ромске популације о могућностима за запослење и то ће се спроводити без ангажовања додатних финансијских средстава.

Активности које ће се финансирати са извора 01 је потребно предвидети у оквиру **Програма 3 – Локални економски развој** као што су средства за кофинансирање пројекта подршке ромском предузетништву, и засебан пројекат са припадајућом шифром у оквиру **Програма 11 – Социјална и дечија заштита**, буџетска линија за реализацију ЛАП-а за активност мапирање послодаваца који су заинтересовани за запошљавање Рома.

Ознака активности	Активност	Укупна средства 2025 – 2027. (РСД)
МЕРА 2.2: Укључивање Рома у мере активне политике запошљавања које спроводи НСЗ		
2.2.2.	Пројекат подршке ромском предузетништву (обука за одређена занимања са опремом за почетак пословања)	351.900,00
2.2.6	Мапирање послодаваца са територије општине Пожега који су заинтересовани за запошљавање Рома уз израду базе података	93.000,00

Посебан циљ 3: Унапређење становања ромске популације која живи у неадекватним условима

Активности које су планиране за овај посебан циљ представљају комбинацију пројектно-техничких, инфраструктурних и правних радњи у циљу решавања проблема становања угрожених ромских породица, побољшања услова становања и реализације озакоњења што већег броја објеката. Активности које се тичу правних радњи у поступку прикупљања документације за озакоњење објеката и решавање имовинско-правних односа, а које су од кључног значаја за ромску популацију су буџетиране у оквиру средстава за реализацију ЛАП-а, односно **Програма 11 – Социјална и дечија заштита** уз делимично финансирање из Оперативног плана и то само у 2025. години. За део који се односи на побољшање услова становања у индивидуалним објектима у којима живи ромска популација на територије општине, потребно је такође ангажовати ресурсе из буџетске линије за реализацију ЛАП-а за РOME, док је за активности припреме пројектно-техничке документације за изградњу социјалних станова и реконструкцију канализационе инфраструктуре потребно отворити посебан пројекат са припадајућом шифром у оквиру **Програма 11 – Социјална и дечија заштита**, односно у оквиру **Програма 6 – Заштита животне средине** за реконструкцију канализационе мреже.

Ознака активности	Активност	Укупна средства 2025 – 2027. (РСД)
МЕРА 3.1: Успостављање механизма за подршку ромским породицама у процесу озакоњења објеката		
3.1.2	Обезбеђивање средстава за решавање имовинско-правних односа у процесу озакоњења објеката – плаћање нотарских услуга	210.000,00
3.1.3	Препарцелација земљишта у процесу озакоњења објеката	300.000,00

Ознака активности	Активност	Укупна средства 2025 – 2027. (РСД)
МЕРА 3.2. Подршка унапређењу социјалног становања најугроженијих ромских породица		
3.2.3	Адаптација безусловних објеката – хитне мере	200.000,00 (у 2027.)

Ознака активности	Активност	Укупна средства 2025 – 2027. (РСД)
МЕРА 3.3. Унапређење инфраструктуре у насељима у којима живе Роми		
3.3.1	Израда пројектно-техничке документације за изградњу зграде за социјално становање	2.500.000,00
3.3.2	Реконструкција канализационе мреже у улици Милутина Миланковића у дужини од 30 метара	2.000.000,00
3.3.3	Дератизација и дезинсекција у објекта у ромском насељу	150.000,00

Посебан циљ 4: Унапређење здравственог стања ромске популације у Пожеги

Највећи део активности у оквиру **Посебног циља 4** се спроводи у оквиру редовног рада Дома здравља где спадају: едукације о здравим стиливима живота, хигијени, превенцији болести, вакцинацији, превентивним и гинеколошким прегледима, болестима зависности, итд. стога за те активности није потребно ангажовати додатна средства из буџета. За активност поделе хигијенских пакета за учеснике превентивних прегледа, средства ће бити обезбеђена у оквиру буџетске позиције за реализацију ЛАП-а уз делимично финансирање из Оперативног плана, само у 2025. години. Ради унапређења здравственог стања Рома и реализацију овог циља неопходно је и ангажовање здравственог медијатора, али се за ову активност очекују средства са републичког нивоа.

Ознака активности	Активност	Укупна средства 2025 – 2027. (РСД)
МЕРА 4.1: Промоција здравих навика и стилова живота уз побољшану комуникацију између локалних актера		
4.1.6	Организовање турнира у малом фудбалу у ОШ „Петар Лековић“	150.000,00

Ознака активности	Активност	Укупна средства 2025 – 2027. (РСД)
МЕРА 4.2. Организовање превентивних прегледа и едукативних радионица о хроничним незаразним обољењима		
4.2.2.	Набавка хигијенских пакета за учеснике превентивних прегледа на скрининг колоректалног карцинома, рака грлића материце, рака дојке и дијабетеса	180.000,00

Посебан циљ 5: Унапређење доступности права и услуга Ромима у систему социјалне заштите кроз обезбеђивање материјалне и социјалне помоћи угроженим породицама и породицама у ризику од насиља

С обзиром на то да се у оквиру овог циља налазе активности које су непосредно везане за остваривање права и услуга у области социјалне заштите које већ спроводи Центар за социјални рад првенствено, а делом и Црвени крст, све активности је потребно планирати у оквиру **Програма 11 – Социјална и дечија заштита** у оквиру следећих програмских активности: **ПА 0902-0001 Једнократне помоћи и други облици помоћи, ПА 0902-0016 Дневне услуге у заједници, ПА 0902-0018 Подршка реализацији програма Црвеног крста.** За део активности које спроводи Центар за социјални рад потребно је планирати трансфер Центру на нивоу економске класификације 463 – Трансфери осталим нивоима власти, а за део Црвеног крста трансфер на нивоу економске класификације **481 – Дотације невладиним организацијама.** Такође, у оквиру овог циља планирано је увођење додатне услуге социјалне заштите, Саветовалиште за брак и породицу које је потребно финансирати у

оквиру Програма 11 – ПА 0902-0017 Саветодавно-терапијске и социјално-едукативне услуге.

Ознака активности	Активност	Укупна средства 2025 – 2027. (РСД)
МЕРА 5.1: Обезбеђивање материјалне подршке најугроженијим ромским породицама		
5.1.1	Једнократне помоћи	18.090.000,00
5.1.2	Ванредне помоћи	120.000,00
5.1.5	Народна кухиња – бесплатан оброк	13.695.651,00

Ознака активности	Активност	Укупна средства 2025 – 2027. (РСД)
МЕРА 5.2. Повећати бројност корисника дневних услуга у заједници ромске националности		
5.2.1	Услуга Лични пратилац детета	5.400.000,00
5.2.2	Успостављање услуге Помоћ у кући	900.000,00

Ознака активности	Активност	Укупна средства 2025 – 2027. (РСД)
МЕРА 5.3. Обезбедити доступност подршке породицама у ризику од насиља		
5.3.2	Успостављање Саветовалишта за брак и породицу	3.360.000,00
5.3.3	Радионице за младе Ромкиње на тему насиља у породици	60.000,00 (Оперативни план)

Посебан циљ 6: Унапређење антидискриминаторног окружења кроз едукацију и промоцију ромске културе и језика

У оквиру **Посебног циља 6** се налазе активности које су усмерене на ширење свести запослених у јавним институцијама и ромског становништва о антидискриминаторним механизмима, као и о заштити од циганизма. Такође, у оквиру овог циља се налазе и активности које промовишу ромску традицију и културу и које ће углавном бити финансиране пројектно из других извора финансирања, ван извора 01. Део предвиђених активности које ће се финансирати из буџета подразумевају ангажовање средстава из буџетске линије за реализацију ЛАП-а за Роме (активност 6.3.5) и Оперативног плана (само у 2025. години).

Ознака активности	Активност	Укупна средства
-------------------	-----------	-----------------

		2025 – 2027. (РСД)
МЕРА 6.2. Успоставити културне и образовне програме који промовишу ромску културу и језик		
6.2.1	Обуке за запослене у ОУ о заштити од дискриминације и циганизма	Оперативни план 36.000,00

Ознака активности	Активност	Укупна средства 2025 – 2027. (РСД)
МЕРА 6.3 - Успоставити културне и образовне програме који промовишу ромску културу и језик		
6.3.3	Инклузивне радионице о ромској култури и традицији у ОШ	Оперативни план 30.000,00
6.3.5	Обележавање ромске славе Бибија	900.000,00

Посебан циљ 7: Подржати активно учешће Рома у процесима доношења одлука на локалном нивоу

Активности у оквиру **Посебног циља 7** се односе на развој вештина Рома и Ромкиња за активно учешће у друштву, волонтирање у циљу стицања радног искуства, одговорности и солидарности, оспособљавање ромских удружења за апсорпцију доступних финансијских средстава, као и веће присуство ромске заједнице у јавним институцијама кроз укључивање у рад локалних саветодавних тела и обуке за младе Роме за рад у невладином сектору. Активности које ће се финансирати из локалног буџета се односе на ангажовање координатора за ромска питања, које ће се свакако финансирати у оквиру буџетске позиције за плате запослених у **оквиру Програма 15 – Опште услуге локалне самоуправе** и обезбеђивање сталног простора за састанке, едукације и догађаје које организује ромска заједница уз покривање трошкова за коришћење простора (вода, струја, телефон, најам и сл.) у оквиру **Програма 15 – Опште услуге локалне самоуправе**.

Ознака активности	Активност	Укупна средства 2025 – 2027. (РСД)
МЕРА 7.1: Укључивање представника ромске заједнице у општинска саветодавна тела, радне групе и ангажовање координатора за ромска питања		
7.1.4	Ангажовање координатора за ромска питања	960.000,00
7.1.5	Обезбеђивање сталног простора за састанке, едукације и догађаје које организује ромска заједница (трошкови за простор)	300.000,00

8.1 Пројекти за које се обезбеђују средства из других извора (донатори и остали)

У случају одређених мера и активности, а имајући у виду трогодишњи период реализације ЛАП-а, руководило се могућностима аплицирања за донаторска средства.

У складу са тим, примењен је приступ да је свуда где су препознате потребе за донаторским средствима назначено (су)финансирање из донаторских средстава као могућност аплицирања по објављеним конкурсима. Такође, ЛАП заROME општине Пожега предвиђа и финансирање појединих активности из средстава виших нивоа власти стога су и они приказани у табели која следи.

У складу са релевантним информацијама о конкурсима потенцијалних донатора/финансијера у предстојећем периоду потребно је предвидети износе средстава из других извора и то:

- Донације од иностраних земаља - извор 05;
- Донације од међународних организација - извор 06;
- Трансфере од других нивоа власти - извор 07;
- Добровољне трансфере од физичких и правних лица - извор 08.

Предметни извори финансирања су представљени у табели која следи:

Ознака активности	Активност	Укупна средства 2025 – 2027. (РСД)
МЕРА 1.2. Повећати бројност деце ромске националности која похађају и завршавају основно образовање уз смањење отежавајућих фактора који утичу на редовност похађања наставе		
1.2.4	Допунски рад са децом ромске националности кроз вршњачку едукацију	540.000,00
МЕРА 2.1: Програми преквалификација и доквалификација са циљем усклађивања компетенција са реалним потребама тржишта рада		
2.1.1	Обуке за дефицитарна занимања на тржишту рада	600.000,00
МЕРА 2.2: Укључивање Рома у мере активне политике запошљавања које спроводи НСЗ		
2.2.1	Субвенције послодавцима за теже запошљива лица	750.000,00
2.2.2.	Пројекат подршке ромском предузетништву (обука за одређена занимања са опремом за почетак пословања)	1.994.100,00
2.2.3	Програм стручне праксе НСЗ	1.680.000,00
2.2.4	Програм РЕФ-а – стручна пракса	738.000,00
МЕРА 2.3: Подршка почетку пословања и додела субвенција у пољопривреди		
2.3.2.	Додела кућа са окућницом за ромске породице које желе да се баве пољопривредом	2.346.000,00
МЕРА 4.2. Организовање превентивних прегледа и едукативних радионица о хроничним незаразним обољењима		
4.2.1	Ангажовање здравственог медијатора	480.000,00
4.2.5	Радионице за репродуктивно здравље Ромкиња	180.000,00
4.2.6	Радионице за превенцију дечјих бракова за младе	180.000,00
МЕРА 5.3. Обезбедити доступност подршке у случају насиља у породици		
5.3.3	Радионице за младе Ромкиње на тему насиља у породици	120.000,00

МЕРА 6.1: Повећати информисаност ромске заједнице о механизмима за заштиту од дискриминације		
6.1.1	Радионице са Ромима за упознавање са механизмима и законским оквиром у области борбе против дискриминације	30.000,00
МЕРА 6.2. Сензибилисање запослених у јавним установа и предузећима по питању дискриминације		
6.2.2	Обука за запослене у ЈКП и јавним установама о заштити од дискриминације и циганизма	36.000,00
6.2.3	Организовање обуке за здравствене раднике о заштити од дискриминације и циганизма	36.000,00
МЕРА 6.3. Успоставити културне и образовне програме који промовишу ромску културу и језик		
6.3.3	Инклузивне радионице о ромској култури и традицији у ОШ	60.000,00
6.3.4	Продукција представе у чијој изведби учествују деца ромске националности у сарадњи са СКЦ Пожега и аматерским позориштем	600.000,00
МЕРА 7.1: Укључивање представника ромске заједнице у општинска саветодавна тела, радне групе и ангажовање координатора за ромска питања		
7.1.6	Опремање просторија које користи ромска заједница	150.000,00
МЕРА 7.3. Обезбедити подршку за изградњу капацитета ромских удружења за учешће у конкурсима на домаћим и донаторским конкурсима за пројекте		
7.3.1	Обука ромских удружења за писање и спровођење пројеката и извештавање донаторима	360.000,00
7.3.2	Едукација младих у различитим областима за потребе рада у невладином сектору	150.000,00

Због тога што није било могуће прецизно утврдити износе по годинама услед непознавања услова конкурса који ће тек бити расписани, износи за финансирање донаторских пројеката су дефинисани апроксимативно. Такође, идентификацију донаторских средстава по изворима и износима, односно наменама за које донатори одобравају средстава, динамику трајања сваког пројекта, као и процењене износе који би се могли односити на ромску популацију, није било могуће свуда прецизно проценити, услед непознавања услова конкурса (имајући у виду да су пројекти углавном у оквиру много већих целина или намена које се односе не само на националне мањине, него рецимо на породицу или омладину или незапослене, односно одређене социјалне групе, без прављења разлике према националној припадности).

9. ОКВИР ЗА ПРАЋЕЊЕ, ВРЕДНОВАЊЕ УЧИНКА И ИЗВЕШТАВАЊЕ О СПРОВОЂЕЊУ ЛАП-а

Локални акциони план се спроводи реализацијом мера и активности које су детаљно разрађене у акционом плану (АП) овог документа, а за његово спровођење одговорно је **Локално координационо тело за социјално укључивање Рома и Ромкиња**. Координационо тело се састаје најмање квартално (4 пута годишње) да би размотрило динамику спровођења мера и активности које су планиране ЛАП-ом за спровођење у текућој години, као и да би носиоци и партнери задужени за реализацију појединих мера и активности разменили информације и размотрили уочене проблеме и начине њиховог превазилажења. Састанке координационог тела сазива председник који уједно утврђује и њихов дневни ред. Административне послове за ово тело обавља Одељење за друштвене делатности.

Највећи део одговорности за спровођење појединачних мера и активности у оквиру ЛАП-а лежи на организационим јединицама Општинске управе општине Пожега, које су у акционом плану наведене као „носилац мере“ односно „носилац активности“. Такође, у реализацији мера и активности активно учествују и остали актери наведени у акционом плану као „партнери“. Реч је о широком спектру актера међу којима се, између осталог, налазе: Предшколска установа, основне школе, средње школе, Дом здравља, Центар за социјални рад Пожега, Национална служба за запошљавање, педагошки асистент, Мобилни тим, ромска удружења итд.

Праћење мера и активности врши се преко показатеља учинка (показатељи резултата) који су дефинисани у АП за сваку појединачну меру и садрже циљане вредности за сваку појединачну годину спровођења. За праћење остварености општег и посебних циљева користе се показатељи исхода (за посебне циљеве) и показатељи ефеката (за општи циљ), чије су циљане вредности за последњу годину реализације ЛАП-а прецизно дефинисане самим документом. Праћење ЛАП-а обухвата низ задатака међу којима се налазе:

- редовна комуникација и размена информација између свих актера укључених у реализацију ЛАП-а и то електронским путем, одржавањем периодичних састанака и подношењем извештаја,
- прикупљање свих података и информација о томе како тече реализација конкретних мера и активности, укључујући и формирање оних евиденција које до сада нису вођене, а битне су за праћење и евалуацију ЛАП-а — обезбеђеност и утрошак буџетских средстава за реализацију ЛАП-а, поштовање временског оквира спровођења активности, ниво укључености партнера и квалитет сарадње између партнера, број крајњих корисника мера и активности, оствареност планираних индикатора итд.,
- дефинисање превентивних мера у случају појаве ризика који могу угрозити спровођење ЛАП-а, односно предлагање конкретних акција за решавање проблема када се појаве и угрозе спровођење конкретних мера и активности,
- информисање јавности и свих заинтересованих страна о томе како тече спровођење ЛАП-а,

-
- припрема и подношење годишњих и трогодишњег извештаја о реализацији ЛАП-а.

Вредновање учинка (евалуација) подразумева оцену релевантности, ефикасности, ефективности и одрживости ЛАП-а за социјалну инклузију Рома и Ромкиња у циљу његовог преиспитивања и унапређења, било у процесу његове ревизије или током новог процеса стратешког планирања. Вредновање учинка подразумева спровођење *ex-post* анализе ефеката у складу са одредбама Закона о планском систему и Уредбе о методологији управљања јавним политикама, анализи ефеката јавних политика и прописа и садржају појединачних докумената јавних политика. Планирано је да *ex-post* анализа ЛАП-а буде спроведена у последњем кварталу 2027. године, како би се обезбедила процена ефеката спроведеног ЛАП-а, као и улазне информације и препоруке за даље планирање социјалне инклузије Рома у општини Пожега.

Годишњи извештај о реализацији ЛАП-а подноси Локално координационо тело за социјално укључивање Рома и Ромкиња Општинском већу најкасније до 30. априла текуће године за претходну календарску годину. Одговорност за припрему годишњих извештаја сноси Одељење за друштвене делатности које најкасније до 15. јануара текуће године доставља образац годишњег извештаја свим организационим јединицама локалне самоуправе и партнерима (набројаним у АП као „носилац активности“ и „партнери“) да га попуне у погледу остварених показатеља резултата за мере и активности у чијој реализацију су непосредно учествовали. Рок за прикупљање података за потребе годишњег извештаја не може бити дужи од месец дана. Одељење за друштвене делатности ће након прикупљања података приступити обједињавању годишњег извештаја за свих 7 приоритених области социјалног укључивања Рома, како би га до 20. априла упутило Локалном координационом телу, а оно га након одобрења подноси Општинском већу до наведеног рока.

Трогодишњи / финални извештај о реализацији ЛАП-а подноси Локално координационо тело за социјално укључивање Рома и Ромкиња Општинском већу, а оно га доставља Скупштини општине најкасније у року од 120 дана по истеку треће календарске године од дана усвајања ЛАП-а. Уз овај извештај доставља се и нови документ јавне политике (стратегија / програм / акциони план) којим се замењује ЛАП за социјалну инклузију Рома и Ромкиња 2025 – 2027. у новом планском периоду. Подела одговорности и начин припреме трогодишњег извештаја су исти као и код годишњих извештаја, само се за ову прилику користи посебан образац трогодишњег извештаја.

